

112. Perjantaina 26 päivänä lokakuuta 1990

kello 13

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ulkopuolella päiväjärjestyksen

tehdään päätös hallituksen harjoittamaa asuntopolitiikkaa ja asuntolainojen korkoja koskevasta ed. Juhantalon ym. välikysymyksestä 3692

Kolmas käsittely:

1) Ehdotus laiksi aluevaihdesta Suomen valtion ja Helsingin kaupungin välillä 3694

Hallituksen esitys n:o 74
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 29

Suuren valiokunnan mietintö n:o 91

Toinen käsittely:

2) Ehdotukset laiksi valtiopäiväjärjestyksen muuttamisesta ja laiksi edustajanpalkkiosta annetun lain 4 §:n muuttamisesta 3695

Hallituksen esitys n:o 89
Toivomusaloite n:o 7/1987 vp.
Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 7
Suuren valiokunnan mietintö n:o 101

3) Ehdotukset laiksi fosforilannoiteverosta 3700

Hallituksen esitys n:o 133
Lakialoite n:o 74
Toivomusaloitteet n:ot 118/1988 vp., 41/1989 vp. ja 124
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 37
Suuren valiokunnan mietintö n:o 102

4) Ehdotus laiksi sokeriverosta annetun lain 4 §:n muuttamisesta „
Hallituksen esitys n:o 159
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 38
Suuren valiokunnan mietintö n:o 103

5) Ehdotus laiksi vuodelta 1989 toimitettavan verotuksen viivästymisestä johtuvista poikkeusjärjestelyistä 3701
Hallituksen esitys n:o 187
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 41
Suuren valiokunnan mietintö n:o 116

6) Ehdotus valtion liikelaitoksista annetun lain mukaisten liikelaitosten lainanottovaltuuksien lisäämisestä vuonna 1990 3703

Hallituksen esitys n:o 184
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 40
Suuren valiokunnan mietintö n:o 115

7) Ehdotus laiksi valuuttalain muuttamisesta 3704

Hallituksen esitys n:o 48
Pankkivaliokunnan mietintö n:o 7
Suuren valiokunnan mietintö n:o 108

8) Ehdotukset laiksi kunnallislain muuttamisesta „

Siv.

Siv.

„

3703

3704

„

	Siv.		Siv.
Hallituksen esitys n:o 254/1989 vp.		Hallituksen esitys n:o 172	
Lakialoitteet n:ot 56, 76 ja 89/1987 vp.,		Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 25	
111/1988 vp. sekä 19, 45 ja 49		Suuren valiokunnan mietintö n:o 114	
Laki- ja talousvaliokunnan mietintö			
n:o 17		16) Ehdotus laiksi valtion viran ja	
Suuren valiokunnan mietintö n:o 104		toimen haltijain neuvotteluoikeudesta	
9) Ehdotus laiksi Punkaharjun luon-		annetun lain kumoamisesta	3708
nonsuojelualueesta	3704	Hallituksen esitys n:o 25	
Hallituksen esitys n:o 78		Toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 8	
Laki- ja talousvaliokunnan mietintö		Suuren valiokunnan mietintö n:o 105	
n:o 18			
Suuren valiokunnan mietintö n:o 109		17) Ehdotus laiksi yhteistoiminnasta	
10) Ehdotus laiksi Haapasuon ja		valtion virastoissa ja laitoksissa anne-	
Syysniemen sekä Ruunaan luonnon-		tun lain muuttamisesta	„
suojelualueista	„	Hallituksen esitys n:o 92	
Hallituksen esitys n:o 79		Toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 9	
Laki- ja talousvaliokunnan mietintö		Suuren valiokunnan mietintö n:o 106	
n:o 19			
Suuren valiokunnan mietintö n:o 110		18) Ehdotus laiksi markkinatuo-	
11) Ehdotus laiksi Valtavaaran ja		mioistuiemesta annetun lain 2 ja 3 §:n	
Pyhävaaran luonnonsuojelualueesta ...	3705	muuttamisesta	3709
Hallituksen esitys n:o 80		Hallituksen esitys n:o 155	
Laki- ja talousvaliokunnan mietintö		Toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 10	
n:o 20		Suuren valiokunnan mietintö n:o 107	
Suuren valiokunnan mietintö n:o 111			
12) Ehdotus laiksi Jonkerinsalon,		19) Ehdotukset laeiksi kirkkolain	
Siikavaaran, Jaaskamonvaaran, Mus-		501 ja 529 §:n muuttamisesta sekä kir-	
tanrinnantunturin ja Pitsloman luon-		kon keskusrahastosta annetun lain 9 a	
nonsuojelualueista	3706	ja 14 §:n muuttamisesta	3710
Hallituksen esitys n:o 81		Hallituksen esitys n:o 109	
Laki- ja talousvaliokunnan mietintö		Laki- ja talousvaliokunnan mietintö	
n:o 21		n:o 16	
Suuren valiokunnan mietintö n:o 112		Suuren valiokunnan mietintö n:o	
13) Ehdotus laiksi Lappeenrannan		118	
teknillisestä korkeakoulusta annetun			
lain 1 §:n muuttamisesta	„	Esitellään:	
Hallituksen esitys n:o 135			
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 8		20) Hallituksen esitys n:o 197 laiksi	
Suuren valiokunnan mietintö n:o 117		peruskoululain muuttamisesta ja laiksi	
14) Ehdotus laiksi sotilasvammalain		lukiolain 17 ja 21 §:n muuttamisesta ..	
6 §:n muuttamisesta	3707	21) Hallituksen esitys n:o 223 laiksi	
Hallituksen esitys n:o 170		verotuslain 72 §:n muuttamisesta	3713
Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 24		22) Hallituksen esitys n:o 230 laeiksi	
Suuren valiokunnan mietintö n:o 113		satovahinkojen korvaamisesta annetun	
15) Ehdotus laiksi maatalousyrittä-		lain ja poikkeuksellisten tulvien aiheut-	
jän lomituspalveluista annetun lain		tamien vahinkojen korvaamisesta anne-	
muuttamisesta	„	tun lain muuttamisesta	3715
		23) Hallituksen esitys n:o 231 laiksi	
		eläinsuojelulain muuttamisesta	„

	Siv.		Siv.
24) Ed. Stenius-Kaukosen ym. lakialoite n:o 94 laiksi vuosilomalain muuttamisesta	3717	annetun lain 3 ja 14 §:n muuttamisesta (HE n:o 106)	3720
25) Ed. Nybyn ym. lakialoite n:o 95 laiksi Vaasan yliopisto — Vasa universitet -nimisestä yliopistosta	„	36) Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 22 hallituksen esityksestä erämaalaiksi (HE n:o 42)	„
26) Ed. Puskan ym. lakialoite n:o 96 laeiksi peruskoululain ja lukiolain muuttamisesta	3718	37) Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 23 hallituksen esityksestä laiksi yhteistoiminnasta yrityksissä annetun lain muuttamisesta (HE n:o 101)	„
27) Ed. Sasin ym. lakialoite n:o 97 laeiksi Suomen Hallitusmuodon muuttamisesta sekä valtiopäiväjärjestyksen 52 ja 63 §:n muuttamisesta	„	38) Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 26 hallituksen esityksestä laiksi pienyrittäjän vuosilomarahasta annetun lain 3 ja 17 §:n muuttamisesta (HE n:o 171) .	„
28) Ed. Särkijärven lakialoite n:o 98 laiksi luvanvaraisesta henkilöliikenteestä tiellä	3719	39) Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 28 hallituksen esityksestä laiksi rintamasotilaseläkelain 9 a §:n muuttamisesta (HE n:o 168)	„
29) Ed. Kohijoen ym. lakialoite n:o 99 laiksi sotiemme veteraanien vähimmäiseläkkeestä	„	40) Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 29 hallituksen esityksestä laeiksi työso- pimuslain, vuosilomalain 3 §:n ja sa- rausvakuutuslain muuttamisesta (HE n:o 207)	„
30) Ed. Kärhän lakialoite n:o 100 laiksi maa-aineslain 3 §:n muuttamisesta	„	41) Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 30 hallituksen esityksestä laeiksi kansan- eläkelain väliaikaisesta muuttamisesta, vuodelta 1991 suoritettavasta sairaus- vakuutusmaksusta ja työnantajan lap- silisämaksun perimättä jättämisestä vuodelta 1991 (HE n:o 167)	„
31) Ed. Aittoniemen ym. lakialoite n:o 101 laiksi peruskoululain muuttamisesta ja laiksi lukiolain muuttamisesta	3720	42) Liikennevaliokunnan mietintö n:o 5 hallituksen esityksestä laiksi ulko- maanliikenteen lastialusten kilpailue- dellytysten edistämisestä (HE n:o 152) ..	„
32) Ed. Laaksosen ym. lakialoite n:o 102 laiksi eräiden rahalaitosluottojen koron korottamisen rajoittamisesta ...	„	43) Puolustusasiainvaliokunnan mietintö n:o 4 hallituksen esityksestä laiksi valtionneuvoston ministeriöiden luku- määrästä ja yleisestä toimialasta an- netun lain 3 §:n muuttamisesta (HE n:o 134)	„
Pöydällepanoa varten esitellään:		44) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 42 hallituksen esityksen johdosta laiksi maidon, sianlihan ja viljan vien- tikustannusmaksusta (HE n:o 163) ...	„
33) Lakivaliokunnan mietintö n:o 7 hallituksen esityksen johdosta laiksi yhdyskuntapalvelun kokeilemisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE n:o 62)	„	45) Talousvaliokunnan mietintö n:o 7 hallituksen esityksestä laiksi mittatek- niikan keskuksesta (HE n:o 165)	„
34) Lakivaliokunnan mietintö n:o 8 hallituksen esityksen johdosta laiksi rangaistusmääräyslain muuttamisesta (HE n:o 141)	„		
35) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 39 hallituksen esityksen johdosta laiksi auto- ja moottoripyöräverosta			

Siv.

46) Talousvaliokunnan mietintö n:o 8 hallituksen esityksestä laiksi teknillisestä tarkastuskeskuksesta annetun lain muuttamisesta (HE n:o 166)..... 3720

Puhetta johtaa puhemies Sorsa.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Aaltonen, Anttila, Antvuori, Heikinen, Jaakonsaari, Jouppila, Joutsensaari, Järvisalo, Kääriäinen, Männistö, Pelttari, Perho, Pulliainen, Riihijärvi, Särkijärvi, Tiuri, Urpilainen, Valli, Varpasuo ja Virolainen.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä virkatehtävien takia edustajat Aaltonen, Kääriäinen ja Perho sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Männistö, Pulliainen, Riihijärvi ja Särkijärvi sekä tämän kuun 30 päivään yksityisasioiden takia ed. Jaakonsaari.

Uusia hallituksen esityksiä

Puhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentin kirjelmän ohella kuluva lokakuun 19 päivästä ovat eduskunnalle saapuneet hallituksen esitykset n:ot 218—220, 226—228 ja 234, jotka nyt on edustajille jaettu.

Kirjalliset kysymykset

Puhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuna, saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 448, 449 ja 454. Nämä kysymykset vastauksineen on nyt jaettu edustajille.

Ed. Juhantalon ym. välikysymys hallituksen harjoittamasta asuntopolitiikasta ja asuntolainojen koroista

Puhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen tehdään päätös ed. Juhantalon ym. välikysymyksestä n:o 6, joka koskee hallituksen harjoittamaa asuntopolitiikkaa ja asuntolainojen korkoja. Keskustelu asiasta julistettiin viime keskiviikkona pidetyssä istunnossa päättyneeksi.

Valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 2 momentin mukaisesti esitän nyt eduskunnan hyväksyttäväksi yksinkertaisen päiväjärjestykseen siirtymisen, jonka sanamuoto on seuraava: ”Kuultuansa annetun selityksen eduskunta siirtyy päiväjärjestykseen.” Kutsun tätä puhemiehen ehdotukseksi.

Vastoin puhemiehen ehdotusta on tehty viisi ehdotusta perustelluksi päiväjärjestykseen siirtymiseksi, jotka ovat seuraavat:

Ed. Juhantalo ed. Pekkarisen kannattamana on ehdottanut seuraavaa sanamuotoa:

”Eduskunta edellyttää, että hallitus välittömästi ryhtyy toimenpiteisiin korkotason alentamiseksi, jyrkästi kohonneiden asumiskustannusten laskemiseksi, nuorten ensiasunnon saannin helpottamiseksi, asunnottomuuden poistamiseksi, kohtuuhintaisten vuokra-asuntojen tarjonnan lisäämiseksi ja asuntojen peruskorjauksen tehostamiseksi,

ja toteaa, että hallitus ei nauti eduskunnan luottamusta,

ja siirtyy päiväjärjestykseen.”

Ed. Aittoniemi ed. Mäkipään kannattamana on ehdottanut seuraavaa sanamuotoa:

”Kuultuaan hallituksen vastauksen eduskunta toteaa,

ettei hallitus ole onnistunut yhdessä Suomen Pankin kanssa rahamarkkinoidemme rauhoittamisessa ja korkokannan alentamisessa,

ei ole antanut esitystä sellaisesta lainsäädännöstä, jolla yhteiskunta voisi nykyistä paremmin valvoa pankkeja rahavirtojen hoitajana,

ei ole pystynyt tekemään esitystä kaikkein vaikeimmassa asemassa olevien asuntovelallisten velkojen osittaisesta anteeksiannosta ja asuntolainojen vakautuslainajärjestelmästä,

ei ole ryhtynyt toimiin erillisen asuntominstöneriön perustamiseksi,

ei ole ryhtynyt toimenpiteisiin, joilla kovan rahan asuntotuotannon lamaannuttua va-

pautunut rakentamiskapasiteetti olisi tehokkaasti siirretty valtion tuella tapahtuvaan asuntotuotantoon,

ei ole ryhtynyt riittäviin toimiin rakennus-yhtiöiden ja rakennustarvike-yhtiöiden kartellien purkamiseksi,

eikä ole ryhtynyt riittävän tehokkaisiin toimenpiteisiin erityisryhmien, kuten nuorten ja vanhusten, asuntopulan poistamiseksi, ja siirtyy päiväjärjestykseen.”

Ed. Moilanen ed. Almgrenin kannattamana on ehdottanut seuraavaa sanamuotoa:

”Kuultuaan hallituksen vastauksen eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy pikaisesti toimiin asuntopolitiikan virheiden korjaamiseksi ja erityisesti nuorten sekä perhettä perustavien asuntopulan poistamiseksi kohtuuhintaisten vuokra-asuntojen tarjontaa edistämällä ja antaa esityksen kohtuuttomien korkovaikeuksien kanssa elävien auttamisesta sekä aviopuolisoita rankaisevan velkojen korkojen vähennysjärjestelmän oikaisemisesta,

ja siirtyy päiväjärjestykseen.”

Ed. Soininvaara ed. Paloheimon kannattamana on ehdottanut seuraavaa sanamuotoa:

”Kuultuaan hallituksen vastauksen eduskunta kehottaa hallitusta toimimaan siten, että

1) asumisen rahoitus otetaan markkinahintaisiin lainoihin siirtyviltä pankeilta asuntorahastolle;

2) kehitetään asumisen rahoitukseen pitkäaikaisia lainoja, joiden ehdot säilyvät oikeudenmukaisina inflaativauhdin muuttumisesta riippumatta ja jotka eivät nykyiseen tapaan aseta suurinta räsitusta laina-ajan alkuun;

3) kehitetään sellaisia asumisen tukimuotoja, jotka tasoittavat asumismahdollisuuksien eroja kansalaisten välillä eivätkä nosta asuntojen hintoja;

4) tehostetaan maapoliittisia toimia maan ansiottoman arvonnousun leikkaamiseksi;

5) kehitetään aluepoliittisia keinoja työpaikkojen alueellisen sijoittumisen ohjaamiseksi siten, ettei asuntojen ja työpaikkojen epäsuhde saa aikaan asuntopulan paikallista kärjistymistä;

6) luodaan maahan toimivat vuokra-asuntomarkkinat; sekä

7) edistetään tyhjien asuntojen saamista käyttöön tekemällä mahdolliseksi ja kannattaviksi tilapäiset vuokrasopimukset ja koh-

distamalla taloudellisia sanktioita tyhjinä pidettäviin asuntoihin,

ja siirtyy päiväjärjestykseen.”

Ed. U. Leppänen on ehdottanut seuraavaa sanamuotoa:

”Koska hallitus ei ole tuonut eduskunnan käsittelyyn tarvittavaa lainsäädäntöä asuntoasioiden saattamiseksi kuntoon niin, että jokaiselle asunnottomalle taattaisiin asunto, sekä kun hallitus on antanut asuntolainojen korkojen nousta rajusti millään tavalla puutumatta asiaan,

eduskunta toteaa, että hallitus ei nauti eduskunnan luottamusta,

ja siirtyy päiväjärjestykseen.”

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Kun ed. U. Leppäsen ehdotusta ei ole kannatettu, se raukeaa.

Muista päiväjärjestykseen siirtymistä koskevista ehdotuksista äänestettäessä ehdotan meneteltäväksi siten, että ensin äänestetään ed. Juhantalon ehdotuksesta ed. Aittoniemen ehdotusta vastaan, sitten voittaneesta ed. Soininvaaran ehdotusta vastaan, tämän jälkeen voittaneesta ed. Moilasan ehdotusta vastaan ja lopuksi voittaneesta puhemiehen ehdotusta vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Aittoniemen ja ed. Juhantalon ehdotusten välillä.

Ed. Aittoniemen ehdotus ”jaa”, ed. Juhantalon ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 113 jaa- ja 62 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 22. (Koneään. 1)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Aittoniemen ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Soininvaaran ja ed. Aittoniemen ehdotusten välillä.

Ed. Soininvaaran ehdotus ”jaa”, ed. Aittoniemen ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 131 jaa- ja 47 ei-ääntä; poissa 21. (Koneään. 2)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Soininvaaran ehdotuksen.

3) Äänestys ed. Moilasan ja ed. Soininvaaran ehdotusten välillä.

Ed. Moilasan ehdotus ”jaa”, ed. Soininvaaran ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 148 jaa- ja 24 ei-ääntä, 6 tyhjää; poissa 21. (Koneään. 3)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Moilasan ehdotuksen.

4) Äänestys ed. Moilasan ehdotuksesta puhemiehen ehdotusta vastaan.

Puhemiehen ehdotus ”jaa”, ed. Moilasan ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 110 jaa- ja 68 ei-ääntä; poissa 21. (Koneään. 4)

Eduskunta on hyväksynyt puhemiehen ehdotuksen.

Asia on loppuun käsitelty.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi aluevaihdoista Suomen valtion ja Helsingin kaupungin välillä

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 74
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 29
Suuren valiokunnan mietintö n:o 91

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Soininvaara: Arvoisa puhemies! Nyt on kysymyksessä Hindsbyn alueen, joka aluevaihdoissa siirtyy valtiolle, käyttötarkoituksesta. Toisessa käsittelyssä eduskunta on valitettavasti hylännyt ajatuksen, että se olisi siirtynyt ympäristöministeriölle tarkoitukseksi tehdä alueesta luonnonsuojelualue, mihin se sopivasti sopisi. Se on itse asiassa käytännössä menossa armeijalle. Se ei käyttötarkoituksena tietysti ole huonoin mahdollinen ajatellen vaihtoehtoja, joita tuolle alueelle on ajateltu. Kuitenkin pelottaa ajatus, että alueella aletaan järjestää sotaharjoituksia. Hallituksen esityksen perusteluissa mainitaan ajatus sissiharjoitusten järjestämisestä tuolla alueella, mikä ei olisi alueen luonnonsuojeluarvon kannalta kovin hyvä ajatus.

Sen takia, herra puhemies, ehdotan, että perusteluissa lausuttaisiin: ”Eduskunta edellyttää, että vaihdon kohteena olevaa Hindsbyn aluetta ei käytetä sotaharjoituksiin, sissiharjoitukset mukaan luettuna.”

Ed. Haavisto: Herra puhemies! Kannatan ed. Soininvaaran ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Soininvaara ed. Haaviston kannattamana ehdottanut, että perusteluissa lausuttaisiin: ”Eduskunta edellyttää, että vaihdon kohteena olevaa Hindsbyn aluetta ei käytetä sotaharjoituksiin, sissiharjoitukset mukaan luettuna.”

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Lopuksi on päätettävä perusteluja koskevasta ehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Soininvaaran ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 136 jaa- ja 26 ei-ääntä; poissa 37. (Koneään. 5)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotukset laiksi valtiopäiväjärjestyksen muuttamisesta ja laiksi edustajanpalkkiosta annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 89

Toivomusaloite n:o 7/1987 vp.

Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 7

Suuren valiokunnan mietintö n:o 101

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 101. Ensinnä sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Pokka: Herra puhemies! On ehkä tarpeetonta toistaa lakiesityksen ensimmäisessä käsittelyssä käyty keskustelu. Totean, että mietintö, mikäli tarkoituksena on, että valiokuntatyön julkisuutta lisätään ja ovia avataan, jää korkeintaan siihen, että avaimenreistä päästään hiukan tirkistelemään valiokuntien työskentelyä.

Sen vuoksi ehdotan, että ensimmäisen lakiehdotuksen käsittelyn pohjaksi otetaan perustuslakivaliokunnan mietinnön vastalauseeseen sisältyvä lakiehdotus.

Ed. Laine: Herra puhemies! Palaan lyhyesti siihen asiaan, josta eduskunnan edellisessä tätä asiaa käsitelleessä istunnossa käytiin puheenvuoron, nimittäin perustuslakivaliokunnan ehdotukseen, joka tarkoittaa hallituksen esityksen 53 a §:n poistamista.

Tämä ehdotus hallituksen esitykseen on tullut siten, että eduskuntaryhmien puheenjohtajista koostunut kehittämisyöryhmä, joka alkuun työskenteli edellisen puhemiehen Matti Ahteen johdolla ja loppuvaiheen puhemies Sorsan johdolla, teki yksimielisen ehdotuksen siitä, että valiokuntien muutosoi-

keuksia hallituksen esityksiin tulee lisätä ja myös säännellä tämä asia. Olen käynyt läpi kehittämisyöryhmän asiaa koskeneen mietinnön osan ja haluaisin lyhyesti todeta, että valiokunnan muutosvallan osalta kehittämisyöryhmä perusteli ehdotustaan näin: "Erikoisvaliokuntien lainsäädännöllisen aloitevallan eräänä alakysymyksenä voidaan pitää sitä, missä määrin valiokunta voi tehdä muutoksia sen käsiteltäväksi lähetettyyn lakiehdotukseen. Valiokunnan lakiehdotuksia koskevan muutosvallan rajoista ei ole säännöstä." Näin kehittämisyöryhmä totesi.

Asiaa koskevia sääntöjä on kehitelty etenkin perustuslakivaliokunnan mietinnöissä n:o 17/1957 vp. ja n:o 17/1980 vp. Niissä on kehittämisyöryhmän käsityksen mukaan päädytty varsin mutkikkaisiin käsityksiin, joiden lähtökohtana on sinänsä selkeä peruste, että muutosehdotusten on pysyttävä käsiteltävänä olevan lakiehdotuksen tarkoittaman asian puitteissa. Näin siis tuo kehittämisyöryhmä.

Mutta tämän jälkeen kehittämisryhmä totesi, että koska lakialoitteen tekemistä aiemmin rajoittaneet tekijät poistettiin valtiopäiväjärjestyksen 32 §:n muuttamisesta vuonna 1983 säädetyllä lailla, tuntuu aiheettomalta, että valiokunnan muutosvaltaan kohdistuisi enää rajoituksia. Näin siis kehittämisryhmä. Koska valiokunnan asiana on käsitellä lakiehdotusta valmistelevasti täysistuntoa varten, jossa vasta ehdotuksesta päätetään lopullisesti, ja koska valiokunnassa lakiehdotusta voidaan muuttaa vain enemmistöpäättöisin, ei ole esitettävissä erityisiä syitä sen tueksi, että valiokunnan muutosvallan tulisi olla rajoitettu.

Tämän jälkeen kehittämisryhmä totesi, että toisaalta on ilmeistä, ettei nykyistä tilannetta ole asianmukaista pyrkiä muuttamaan pelkästään eduskuntakäytäntöä muuttamalla, siis pelkästään käytäntöä muuttamalla. Tästä syystä kehittämisryhmä ehdotti, että nimenomaisesti säädetään erikoisvaliokunnilla olevan oikeus harkintansa mukaan ehdottaa muutoksia sen valmisteleviksi lähetettyihin ehdotuksiin. Siis tämä oli kehittämisryöryhmän ehdotus.

Asia on sen jälkeen ollut eduskunnan puhemiesneuvoston käsittelyssä, joka ilmeisesti oli päätynyt samantapaiseen kannanottoon, sen jälkeen maan hallituksessa, joka eduskunnan tahtoa tässä asiassa nyt kun-

nioittaen jätti eduskunnalle lakiesityksen muutoksista myös tältä osin ja aivan samaan tapaan kuin edellä perustelin.

Tämän muutosehdotuksen perustuslakivaliokunta nyt katsookin tarpeettomaksi. Perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja sanoi viime istunnossa, ettei ole mitään tarvetta tällaiseen säännökseen eikä tämä säännös toisi mitään uutta. Herra perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja, nimenomaan uutta olisi se, että tästä säädettäisiin. Nyt se on vain käytännön varassa. Jos jonain päivänä tässä eduskunnassa on pääsihteeri, korkea virkamiehistö, joka tulkitseekin toisella tapaa, syntyy uusi käytäntö, jolloin ei ole mitään perusteita valiokunnalla pitää kiinni siitä, mitä nyt eduskunnan kehittämisryhmä ja tässä tapauksessa maan hallituskin on tarkoittanut.

Siitä syystä toistan käsitykseni siitä, että mielestäni perustuslakivaliokunta on nyt tehnyt huonon ehdotuksen ehdottaessaan tuon pykälän poistamista.

Ed. Zyskiewicz (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastauksena ed. Laineelle toteaisin, että perustuslakivaliokunnan käsittelyssä pidettiin outona sitä, että erikseen valtiopäiväjärjestykseen säädettäisiin valiokuntien oikeudesta tehdä muutoksia hallituksen esityksiin. Tällainen oikeus valiokunnilla ilman muuta itsestään selvästi on. Mitä muuta me eduskunnassa valiokunnissa teemme kuin käsittelemme hallituksen esityksiä ja teemme niihin tarvittaessa muutoksia.

Perustuslakivaliokunnan mietinnössä tältä osin todetaan, että erikoisvaliokunnilla on itsestään selvästi muutosoikeus, jota rajoittaa asiayhteysvaatimus. Tähän nähden todettiin, että ehdotettu säännös ei näytä tuovan tilanteeseen mitään uutta. Tämän vuoksi valiokunta ehdotti tämän säännöksen poistamista tarpeettomana.

Ed. Laine (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Jos asia olisi niin kuin perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja nyt kertoo, niin mistä syystä eduskunnan kehittämisryhmä olisi tehnyt tuon muutosehdotuksen? Mistä syystä eduskunnan puhemiesneuvosto olisi asettunut sen kannalle? Mistä syystä maan hallitus sellaisen ehdotuksen olisi tänne tuonut? Tuntuu käsittämättömältä. Onhan sielläkin juristeja. On sielläkin järkeä ymmär-

tää tämä asia. (Ed. Helle: Jopa hallituksessa!) Minusta tässä on nyt jokin sellainen tausta-ajatus, jota ei haluta sanota. Halutaan pitää portit auki, jotta voidaan rajoittaa valiokuntien muutosoikeutta hallituksen esityksiä käsiteltäessä. Siitä minun nähdäkseni on kysymys.

Ed. Pokka (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ehkä, ed. Laine, meitä kaikkia nyt pitäisi ainakin rohkaista, että eduskunta on kuitenkin tämän maan isäntä ja perustuslakivaliokunta tässä tapauksessa erityisvaliokuntana. Kun me olemme tämän lainsäädäntöelimen puolesta katsoneet, että muutoksia pitää voida rajoituksetta tehdä, niin se on kai silloin korkein kanta, olkoon vaikka kuinka monta viisasta juristia ollut sitä lakia valmis-telemassa.

Ed. Niinistö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ainakin itse koin perustuslakivaliokunnassa, että on itsestään selvyyttä, että valiokunta voi muuttaa hallituksen esityksiä. Siksi pidin itsestään selvänä, että perustuslakivaliokunta tässä saattoi olla asiasta eri mieltä kuin hallitus, ja niin se muutti sitä hallituksen esitystä.

Ed. Zyskiewicz (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! En epäile, ettei järkeä ja juristejakin olisi ed. Laineen mainitsemisissa eri instansseissa, mutta sen voin hänelle vakuuttaa, että minkäänlaisia salaliittoja ei käsiteltävänä olevaan asiaan liity.

Oikeusministeri Halonen: Herra puhemies! Voin vakuuttaa, että eduskunnan omat työtavat tietysti ensisijaisesti eduskunta päättää itse. Eduskunta päättää ylimpänä elimenä myös koko lainsäädäntöpuolesta. Missä on suurin viisaus eduskunnassa, sitäkin tietysti tiettyyn rajaan asti päättää eduskunta erilaisissa kokoonpanoissa sekä perustuslakivaliokunnassa, mutta myös täysistunnossa. Tässä mielessä arvoisat edustajat ovat nyt siinä tilanteessa, jossa he voivat päättää, mitä kautta he tulevat kuitenkin nähdäkseni ihan samaan lopputulokseen.

Ed. Laine (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ehkä saan tässä palauttaa mieleen, miten eduskunta käsittelee hallituksen esityksen kyselytuntijärjestelmän käyttööno-

tosta. Hallitus silloin ehdotti eduskunnan hyväksyttäväksi, että hallitus voi kieltäytyä vastaamasta. Tästä asiasta eduskuntasalissa huomautettiin. Perustuslakivaliokunta ei kuitenkaan ottanut lainkaan sitä ehdotusta siinä vaiheessa huomioon, vaan toi asian täysistuntoon sellaisena kuin hallitus esitti. Vasta sen jälkeen kun täällä uudelleen nostettiin asiasta ääni, perustuslakivaliokunta ottikin asian uudelleen käsittelyyn ja päättyi siihen, että tuo hallituksen esitys olisi siltä osin silloin muutettava.

Minä halusin tämän esimerkin vain tuoda sen vuoksi julki, että vaikka kunnioitan tavattomasti perustuslakivaliokunnan työtä ja sen jäsenten asiantuntemusta, niin voihan sielläkin tapahtua joskus virhe, ja nyt luulen näin tapahtuneen.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kyllä mielestäni ed. Laine on täysin oikeassa tässä asiassa. Näin tärkeätä oikeutta kuin puuttumista lakien sisältöön valiokunnassa ei voida perustaa tietyllä tavalla maan tapaan, vaan sen pitäisi olla selkeästi sanottuna. Tässä tapauksessa se perustuu siihen, että tällainen oikeus voidaan tietyllä tavalla asiayhteydestä juontaa. Olen siis täysin samaa mieltä kuin ed. Laine ja ihmettelin kyllä tämän kohdan poistamista. Aikaisemmin ihmettelin jopa sitäkin, eikö eduskunnalla ja valiokunnalla todella ole ollut oikeutta ilman tällaista pykälää näin tehdä. Tässä nyt pyöritellään edestakaisin ja tämä asia jää siihen vaiheeseen, että se jää lakiin kirjaamatta.

Herra puhemies! Kun aikanani pyysin vastauspuheenvuoron ed. Pokan puheenvuoron johdosta, saanen lausua sen, että me kaikki tietysti täällä kaipaamme julkisuutta. Nytkin me odotamme, että joku meidät ottaisi tuolta lehdistöparvekkeelta ristikkoon, ja huomenaamuna katselemme epätoivoisena lehtiä, olisiko siellä pörstän kuvaa tai muuta tuollaista. Mutta jos puhutaan valiokunnasta, niin asia on varmasti niin, että mitä lähempänä vaaleja ollaan ja mitä tärkeämpiä asioita käsitellään, niin edustajien kysymykset, joita he esittävät asiantuntijoille, joita on sinne kutsuttu, muodostuvat omiksi kannatuspuheenvuoroiksi ja loppujen lopuksi saattaa vallan unohtua se kysymys, mikä pitäisi tehdä, ja näin ollen se jää vaalipuheenvuoroksi.

Minä en hyväksy sitä, että kohtuuttoman paljon valiokuntien julkisuutta lisätään. Parantamisen varaa toki siinä on, ja sehän on lähinnä puheenjohtajan asia.

Ed. Helle (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä asia, josta nyt keskustellemme, eli valiokuntien oikeus tehdä muutoksia hallituksen esityksiin, ei ole mielestäni kuitenkaan ollenkaan niin selvä kuin perustuslakivaliokunnan puheenjohtajan puheenvuorosta voisi päätellä. Luulen, että tässä salissa on aika monella kokemuksia siitä, että valiokunnassa ei ole sallittu puuttuttavan niihin pykäliin, jotka oleellisesti ainakin asianomaisen mielestä liittyvät asiaan ja joista on selvästi osoitettavissa, että ne liittyvät kyseiseen asiaan. Haluttaisiin muuttaa niitä, mutta sanotaan, että kyseinen pykälä ei ole auki. Jos nyt tämä esitys merkitsee sitä, että tältä osin tulkinta on väljempää kuin aikaisemmin, niin silloin tämä esitys on hyvä.

Toivon, että tämä keskustelu muistetaan juuri sillä tavalla, kun käytännössä valiokunnissa joudumme koskettelemaan näitä asioita ja katsomaan, miten laajalle valiokunnan muutosoikeus ulottuu. Mielestäni pitäisi olla itsestäänselvää, että valiokunta voisi ottaa käsittelyyn vaikka jonkin eri lainkin kuin hallituksen esityksessä on, jos se itse todella katsoo, että sitä on asiallista siinä yhteydessä muuttaa. Mutta kuten totesin, mielestäni tämantapainen käytäntö ei ole ollut tähän asti ainakaan mikään itsestäänselvyys.

Ed. Pokka (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Aittoniemen puheenvuoron johdosta huomautan, että me olemme valiokunnassa esittäneet, että asiantuntijoitien kuulemisen osalta valiokuntakäsittely on pääsääntöisesti julkista, ja olemme hävinneet tämän äänestyksen valiokunnassa. Mielestäni tältä osin valiokunnan ovien avaaminen julkisuudelle on kaikkien osapuolten etu, niin asiantuntijoiden kuin meidän kansanedustajien ja myös ihmisten, jotka seuraavat eduskunnan työskentelyä. Valiokunnan omat keskustelutahan jäisivät tästäkin eteenpäin vielä käytäviksi julkisuudelta salassa, mikäli ed. Aittoniemi niihin viittasi. Mielestäni eduskunta kyllä syyllistyy aivan turhaan ylivarovaisuuteen, jos tämänkään verran ei haluta eduskunnan työskentelytapoja avata.

Mitä tulee ed. Laineen aloitteesta käytyyn keskusteluun, niin kyllä tämä nyt saa vähän epäilemään, että uskonpuute vaivaa eduskuntaa, jos me rupeamme itsekkin epäilemään, saammeko me tehdä valiokunnassa muutoksia vai emme. Perustuslakivaliokunnassa myös ed. Laineen ryhmätoveria ed. Männistöä myöten me olimme kaikki yksimielisiä siitä, että on ilman muuta selvää, että muutoksia pitää voida tehdä. Jos me olemme aikaisemmin alistuneet siinä kovin muodollisesti miettimään, mitä me saamme tehdä ja mitä me emme, niin vika on kai meissä itsessämme, jotka täällä lainsäätäjinä olemme.

Ed. Niinistö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä ed. Aittoniemen puheenvuoro oikeastaan osoitti vähän merkilleksi sen ajatuksenkulun, joka niin hänellä kuin ed. Laineella tässä on ollut. Kumpikin tietääkseni on istunut useissakin valiokunnissa tässä eduskunnassa, ed. Laine aikaisemmissakin. Mitä siellä sitten on kuviteltu tehtävän, ellei siellä olisi saanut tehdä muutoksia? Totta kai niin on iät ajat tehty. Kuitenkin vain tuntui, että niin itsestäänselvän asian lausuminen lainsäädännössä olisi vähän hassunkurista. Se olisi saman tyyppistä kuin kerrottaisiin, että edustaja saa käyttää aivojaan.

Ed. Jäätteenmäki: Herra puhemies! Kannatan ed. Pokan tekemää ehdotusta.

Mielestäni valiokuntatyön avoimuuden asiantuntijakuulemisessa tulee olla pääsääntö eikä se saa riippua valiokunnan kulloisestakin enemmistöstä ja poliittisista suhdanteista.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Mitä tulee ed. Niinistön puheenvuoroon, niin kyllä kai valiokunnissa on toimittu tähän saakka sillä tavalla kuin tietyllä tavalla maan tapa on antanut mahdollisuuden ja asiayhteyteen liittyvät oikeudet ovat antaneet mahdollisuuden. Mutta ei olisi ollut mitenkään väärin, jos olisi laissa selkeästi sanottu vaikka kuinka juhlallisesti tämä itsestäänselvä asia.

Nythän on tilanne kuitenkin se, että kyllä monta kertaa tuntuu vähän siltä, kun kuunnellaan hallituksen mielipiteitä, että eduskunnalla ja valiokuntien jäsenillä ei olekaan oikeutta tehdä muutoksia. Niin kiven takana ovat luvat hallitukselta asian asianmukaiseen

käsittelyyn ja muutosten tekemiseen, että kyllä olisi ollut hyvä saada selkeä säännös lakiin, jolloin olisivat nämä muutosesitykset ja siinä tapahtuva keskustelu perustuneet lakiin eivätkä asiayhteydestä vedettäviin johdopäätöksiin tai maan tapaan, niin kuin voidaan sanoa.

Ed. Skinnari: Herra puhemies! Ed. Aittoniemelle totean, että ei hallitus määrää valiokunnan työtä sillä tavoin (ed. Aittoniemi: Kaikessa!) kuin hän täällä antoi ymmärtää, vaan valiokunnan enemmistö määrää, mitä tehdään. Eri asia on sitten, että valiokunnan enemmistö voi myös ottaa huomioon, mitä hallitus sanoo (ed. Aittoniemi: Älä nyt viitsi puhua tuommoisia!). Mutta kaikissa menettelytavoissa, mitkä valiokunnassa ovat, valiokunnan enemmistö määrää sen, millä tavoin asiassa menetellään. Puhumattakaan, että jos valiokunta on yksimielinen, niin hyvin vaikea on edes eduskunnan täysistunnon asettua vastustamaan jonkin erikoisvaliokunnan yksimielistä kantaa. (Ed. Aittoniemi: Pääministeri kutsuu puhuteluun!)

Muistutan siitä, niin kuin viimekertaisessa istunnossa, että meillä esimerkiksi työeläkejärjestelmä säädettiin aikoinaan kansanedustajien lakialoitteitten pohjalta, siis tämä lainsäädäntö, joka on kohta 40 vuotta ollut voimassa. Toisin sanoen kyllä valiokunnalla, jos sen enemmistö haluaa, on mahdollisuus nykyisten säännösten puitteissa muuttaa hallituksen esityksiä. Haluan nähdä sen eduskunnan täysistunnon, joka pääsihteerinkään esityksestä täällä valiokunnan enemmistön yksimielistä kantaa lähtisi muuttamaan. (Ed. Aittoniemi: Asia palautetaan ryhmään!)

Ed. Laine: Herra puhemies! Ed. Niinistö ei ilmeisesti ole lukenut hallituksen esityksen perusteluja eikä ainakaan tutustunut eduskunnan kehittämistyöryhmän ehdotukseen.

Ed. Skinnarin puheenvuoro taas osoittaa sen, että hän haluaa kuitenkin jäädä nykyisen säännöspuutteen varaan eikä halua siis säännöstä tästä asiasta selvästi kirjoittaa.

Nythän on niin, ed. Niinistö, että sekä nuoremmat että kauemmin täällä olleet tietävät, että aikaisemmin sallittiin täällä muuttaa vain niitä pykäliä, jotka hallituksen esitykseen sisältyivät. Sitten tulkintha vähän laajeni, niin että sallitaan sellaiset muu-

tosehdotukset, jotka liittyvät asiakokonaisuuteen. Mutta ei tästä ole säädöstä, tämä on käytäntöä kylläkin, tämä on tulkintaa.

Eduskunnan kehittämisryhmä lähti siitä, että valiokunnalla tulisi olla oikeus mennä tämän asiakokonaisuuden ulkopuolelle, ja sitä haluttiin säännellä tällä hallituksen esityksen 53 a §:llä. Mutta nyt kun pykälä esitetään poistettavaksi, jää jälleen vain tulkin varaan, kuinka pitkälle valiokunta voi mennä muutoksia tehdessään.

Huomautan, että pitäisi tietysti valiokunnalla olla oikeus vaikkapa lakialoitteen tekoon, mutta sellaista oikeutta nyt ei ole tässä eduskunnassa valiokunnalla. Se on vain edustajilla, ja jos valiokunnan enemmistö sitten on jonkun edustajan lakialoitteen kannalla, niin kuin tässä ed. Skinnari osoitti, sitä tietä valiokunta voi saada jonkin asian täällä esille.

Ed. Zyskowitz: Herra puhemies! Ed. Pokka keskustelun ensimmäisessä puheenvuorossa totesi, että tässä avataan valiokuntatyön julkisuutta vain sen verran, että avainreistä päästään sinne kurkistamaan tai jotain tämän tapaista. Ed. Pokka on tässä aivan väärässä. Tämä on merkittävä uudistus valiokuntatyön julkisuuden suuntaan.

Valiokunnat voivat asiantuntijoita kuullessaan oman päätöksensä nojalla pitää asiantuntijakuulemisen julkisena. Tähän saakka koko Suomen eduskunnan olemassaolon ajan valiokuntatyö myös asiantuntijakuulemisen osalta ei ole ollut julkista, ja kun nyt tällainen muutos tehdään, niin on virheellistä, ed. Pokka, antaa ymmärtää, että tässä olisi kyseessä niin vähämerkityksinen uudistus kuin ed. Pokka puheenvuorossaan väitti.

Niiden kokemusten valossa, joita tästä ensiaskeleesta valiokuntatyön julkisuuden suhteen saadaan, on hyvä jatkossa miettiä mahdollista valiokuntatyön julkisuuden edelleen laajentamista.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Yleiskeskustelussa on ed. Pokka ed. Jäätteenmäen kannattamana ehdottanut, että ensimmäisen lakiehdotuksen käsittelyn pohjaksi otettaisiin vastalauseeseen sisältyvä lakiehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka käsittelyn pohjaksi hyväksyy suuren valiokunnan mietinnön, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on ed. Pokan ehdotus hyväksytty.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 125 jaa- ja 29 ei-ääntä; poissa 45. (Koneään. 6)

Eduskunta on käsittelyn pohjaksi hyväksynyt suuren valiokunnan mietinnön.

Eduskunta ryhtyy ensimmäisen lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

16, 36, 40, 42, 43 ja 50 § hyväksytään keskustelutta.

52 §.

Keskustelu:

Ed. Pokka: Herra puhemies! Ehdotan, että 52 § saisi sen sanamuodon, joka sillä on vastalauseessa.

Ed. Jäätteenmäki: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Pokan tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Pokka ed. Jäätteenmäen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Pokan ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 124 jaa- ja 27 ei-ääntä; poissa 48. (Koneään. 7)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

53, 57, 65 ja 66 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta toisen lakiehdotuksen 4 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

3) Ehdotukset laiksi fosforilannoiteverosta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 133

Lakialoite n:o 74

Toivomusaloitteet n:ot 118/1988 vp., 41/1989 vp. ja 124

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 37

Suuren valiokunnan mietintö n:o 102

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 102. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Tenhiälä: Herra puhemies! Keskustan taholta on valtiovarainvaliokunnan mietintöön liitetty vastalause, joka on sen suuntainen, jota me haittaverojen osalta olemme aiemminkin esittäneet, että haittaverojen tuotto ohjattaisiin haittojen poistamiseen. Kun on kysymys fosforilannoiteverosta, niin me tulemme esittämään, niin kuin vastalauseessa todetaan, että fosforilannoiteveron tuottoa vastaava määrä käytettäisiin maatalouden ympäristöinvestointien tukemiseen.

Jotta kansanedustajat voisivat perusteellisesti tutustua tähän asiaan, ehdotan, että asia pantaisiin ensi tiistain istuntoon pöydälle.

Ed. Seppänen: Herra puhemies! Samaa hallituksen lakiehdotukseen liittyen olen tehnyt lakialoitteen haittaverojen perustan laajentamisesta myös kloorin verottamisen suuntaan, mikä tulee tässä yhteydessä käsittelyyn eduskuntaan. Voimme puhua näistä haittaveroista silloin yleisemminkin, vaikka emme tähän keskustan periaattee-

seen, jonka mukaan haittaverot on ns. korvamerkittävä, voikaan yhtyä. Mutta koska haluamme puhua näistä klooriveroista ja haittaverotuksen yleisestä laajentamisesta, tarjoamme mekin omasta puolestamme kansanedustajille mahdollisuuden viikonlopun aikana perehtyä asiaan.

Kannatan ed. Tenhiälän ehdotusta pöydällepanoasiassa.

Puhemies: Kun on tehty ehdotus asian pöydällepanosta ja sitä on kannatettu, on asia jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia käyttämään puheenvuoron pöydällepanon ajasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Tenhiälä ed. Seppäsen kannattamana ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. Tenhiälän ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

4) Ehdotus laiksi sokeriverosta annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 159

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 38

Suuren valiokunnan mietintö n:o 103

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 103. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 4 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Ehdotus laiksi vuodelta 1989 toimitettavan verotuksen viivästyisestä johtuvista poikkeusjärjestelyistä

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 187

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 41

Suuren valiokunnan mietintö n:o 116

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 116. Ensinnä sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sitten ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Seppänen: Herra puhemies! Minun on vaikea ymmärtää verotuksen viivästymistä. Verovelvolliset ovat huolellisesti laatineet veroilmoituksensa tammikuun 30 päivään 1989 mennessä, ja jokaiselta päivältä, jonka he tässä asiassa myöhästyvät, he joutuvat maksamaan veronkorotusta. Tässä mielessä samojen sääntöjen, jotka pätevät yksittäiseen verovelvolliseen, täytyisi päteä myöskin valtion. Valtion tulisi omalta osaltaan suorittaa verotus niiden periaatteiden mukaan, jotka on yleisesti hyväksytty verotuksen suorittamista varten.

Tässä tapauksessa, kun on kysymys vuoden 1989 verotuksesta, veroviranomaiset eivät ole pystyneet suorittamaan verotusta ajoissa. Tässä yhteydessä vedotaan johonkin verohallituksen tietokonevirheeseen. On kummallista, että maassa on kymmeniä ja satoja ihmisiä verohallituksessa tekemisissä tämän asian kanssa ja verotuksen atk-järjestelmien muuttaminen aloitetaan niin myöhään, että siitä aiheutuu verotuksen myöhästyminen. Se on anteeksiantamatonta, ja tulen kolmannessa käsittelyssä esittämään perustelaulusumaa, jonka mukaan puolueettoman elimen täytyy tutkia verotuksen viivästyminen syy.

Meille eivät enää riitä verohallituksen pääjohtajan, aikaisemman valtiovarainministeriön vero-osaston ylijohtajan, tai valtiovarainministerin vakuutukset siitä, että vero-

hallinnon tietokoneohjelmien uudistaminen on yritetty tehdä niin hyvin kuin on taidettu. On taidettu huonosti, ja viivästyisestä jonkun täytyy kantaa vastuu. Siitä kantaa poliittisen vastuun yksiselitteisesti tämä hallitus. Hallitus ei ole pystynyt toimimaan niin, että Suomessa verotus valmistuisi ajallaan ja kansalaiset saisivat verotietonsa näinä päivinä niin kuin ovat normaalisti saaneet muina vuosina ja saisivat mahdollisesti veronpalautuksensa ajoissa.

Herra puhemies! Hallitus ehdottaa, että veronpalautuksille maksettaisiin 9 prosentin suuruinen vuotuinen korko. Mutta eihän tässä ole kysymys vuoden lainassa olleista rahoista. Verovelvollisilta on pakkoperitty rahaa useissa tapauksissa lähes kahdeksi vuodeksi, silloin kun veronpalautukset siirtyvät pitkälle ensi vuoden puolelle. Tältä osin ei riitä, että veronpalautuksille maksetaan vain 9 prosentin suuruinen korko, vaan ehdotan, herra puhemies, että lakiehdotuksen 3 § hyväksyttäisiin siinä muodossa kuin se on mietintöön jätetyssä vastalauseessa, joka pitää sisällään sen, että korkoprosentti on 12.

Nimittäin kyllähän tuommoisen 7,5 prosenttia saa määräaikaistalletuksesta mistä tahansa pankista, kun menee viemään rahansa vapaaehtoisesti pankkiin. Tässä tapauksessa, ministeri Louekoski, kysymys on pakkoperitystä lainasta valtiolle, ja pakkoperitylle lainalle täytyy maksaa paljon suurempi korko kuin vapaaehtoisille talletuksille. Tässä tapauksessa tällaiseen koronmaksuvelvollisuuteen valtio ei tunnustaudu silloin, kun se ehdottaa vain 9 prosentin suuruista korkoa rahoille, jotka ovat olleet valtion käytössä enemmän kuin yhden vuoden ajan. Valtion täytyisi tunnustaa valtion halu suorittaa verotus ajoissa siinä muodossa, että otettaisiin vastuu tapahtuneesta edes maksamalla enemmän korkoa kuin pankkitileiltä on saatavissa kahden vuoden aikana pakkoperityille rahoille.

Toivoisin, että hallitus kantaisi vastuun muullakin tavoin kuin vain selittelemällä. Selitystä olemme saaneet todistaa televisioruudusta ilta toisen jälkeen, selitystä siitä, että verotus valmistuu ja ei valmistu ja valmistuu ja ei valmistu. Meille on nyt sanottu, että verotus valmistuu aikaisintaan helmikuun lopussa. Onhan aivan käsittämätöntä, että valtio ei saa aikaan kuntien ja

seurakuntienkaan verotulojen pohjaksi verotuksen valmistumista ennen kuin aikaisintaan helmikuun lopussa.

Tämä asia täytyy tutkia, mistä viivästys johtuu. Mahdollistahan on myös sellainen, että vika on tehty tarkoituksella, niin että veronpalautukset maksettaisiin kansalaisille juuri ennen vaaleja. Nimittäin veronpalautuksiahhan sieltä on useimmille kansalaisille tulossa, koska viime vuonna noudatettiin ennakonperinnässä tammi ja helmikuun ajan aikaisemman vuoden liian korkeita taulukointa. Tältä osin palkansaajilta on pakkoperitty tarkoituksellisesti tammi—helmikuun aikana liian suuret ennakonpidätykset, jotka nyt palautetaan, ja ne palautetaan ennen vaaleja, jos hallitus mahdollisesti on juoninut asian niin, että ne tulevat vaalien alla maaliskuun alussa eivätkä niin kuin normaalisti joulukuussa. Tässä mielessä hallituksella ei ole mahdollisesti puhtaita jauhoja pussissa. Täytyy tutkia verohallituksessa mahdollisesti tehdyt virheet tässä asiassa niin, ettei virheitä vain olisi tehty hallituksen määräyksestä, hallituksen, joka on lisännyt tuloeroja kansalaisten kesken ja koettaa nyt juuri vaalien alla antaa kansalaisille vaikutelman verotuksen kevenemisestä tuloveron osalta palauttamalla rahat juuri ennen vaaleja peläten, että muussa tapauksessa kansalaiset muistavat, että heiltä oli pakkoperitty rahaa tammi—helmikuussa vuonna 1989 liikaa aikaisemman vuoden väärin verotaulukoiden mukaisesti.

Tässä mielessä hallitukseen ei voi luottaa. Sehän puhuu verotuksen kevenemisestä tarkoittaen sillä vain tuloverotuksen kevenemistä, kun samanaikaisesti verotus kiristyy. Liikevaihtoveroa on tämän hallituksen aikana nostettu ja sillä tavalla pantu tuloveron alennukset kansalaisille maksuun. Liikevaihtoveron pohjaa tämä hallituspohja, jos se saa siihen vallan, laajentaa ensi vuonna palveluihin. Sitten ovat tämän hallituksen veronkevennykset moninkertaisesti tulossa poisottoon palkansaajilta.

Ed. P. Lahtinen: Arvoisa puhemies! Tyydyn vain kannattamaan ed. Seppäsen ehdotusta.

Ed. Sasi: Herra puhemies! On mielenkiintoista todeta, että ed. Seppänen luottaa verouudistukseen niin vahvasti, että hän on

huolissaan siitä, että kansalaiset saavat aivan liian paljon rahaa juuri vaalien alla, mikäli atk-ohjelma verohallituksessa saadaan toimimaan sillä tavalla, että palautukset voidaan jo maaliskuussa suorittaa. Kuten ed. Seppänen hyvin tietää, niin totuushan on se, että verohallinnon atk-projektia on kaksi vuotta jo toteutettu, joten se ei ole aivan viime hetken keksintö eikä sitä ole suunniteltu verouudistuksen yhteydessä vaan aivan erillisenä siitä.

Missään tapauksessa atk-sotkuja, joita verohallituksessa esiintyy, ei voida puolustaa, vaan virheet ovat erittäin merkittäviä. Kun sanotaan, että järjestelmä on niin valtavan suuri, että se on luonnollinen selitys, niin missään tapauksessa näin ei ole. Voidaan ajatella, että meillä maita, joissa on satoja miljoonia kansalaisia ja joissa on lähes yhtä kattava verojärjestelmä kuin meillä, mutta näissä maissa on saatu tehokas atk-järjestelmä toimimaan, joten tehtävän laajuuden aiheuttamista ongelmista mielestäni ei kovin paljon pitäisi voida tässä yhteydessä puhua.

On myös varmaa se, että jossakin vaiheessa, kun atk-ohjelma saadaan toimimaan, tullaan selvittämään, mistä johtui, että verotus ei tämän järjestelmän osalta toiminut. Mutta ehkä on parasta, että ensin saadaan järjestelmä toimimaan ja sen jälkeen vasta yritetään etsiä syyllisiä.

Haluan myös korostaa, että lakiesitys, joka nyt on käsittelyssä, tulee jossakin määrin aiheuttamaan ongelmia, kun joudutaan käyttämään vuoden 1988 verotustietoja erityisesti sosiaaliturvan alueella. Koska joudutaan käyttämään vanhoja tietoja, niin sosiaalietuuksien markkamäärät eivät välttämättä muutu oikean suuruiseksi. Tässä suhteessa täytyy vain toivoa, että kun Kansaneläkelaitos voi usein soveltaa yksilöllisiä perusteita tietyn henkilön hakemuksesta hänen osaltaan, niin tällainen joustava käsittely voitaisiin toteuttaa Kansaneläkelaitoksella sosiaalietuuksien suhteen, jos epäkohtia ilmenee.

Valtiovarainministeri Louekoski: Herra puhemies! Ed. Seppäsen puheenvuoron johdosta haluaisin lähinnä todeta, että tuskin ed. Seppänen itsekään uskoi, mitä tuli sanooneeksi, että verotuksen viivästymisen olisi jokin salaperäinen hallituksen juoni. (Välihuutoja) — Jos ei totta, niin hyvin keksitty. — Mutta sen voin kyllä hallituksen puolesta

todeta, että verotuksen viivästyminen on erittäin harmillinen asia sekä hallituksen että veronmaksajien kannalta. Voisipa sanoa, että se on aivan anteeksiantamaton munaus. Mistä se johtuu, tullaan aikanaan selvittämään. Nyt huolta kannetaan nimenomaan siitä, mihin ed. Sasi viittasi, että verotus vihdoinkin saataisiin valmiiksi.

Silloin, kun hallitus sai kuulla vaarasta, että verotus tulee myöhästymään, on tehty kaikki, mitä hallinnollisesti on tässä asiassa voitu. On otettu asiantuntijoita, myös hallinnon ulkopuolisia, avuksi, on käytetty rahaa-kin niin paljon kuin sitä on tarvittu selvitystyöhön jnp. Hallinnon puolesta sen jälkeen, kun hallitus on tästä saanut tietää, on tehty kaikki voitava, jotta verotus niin pian valmistuisi kuin suinkin. Mutta tämä ei kyllä poista sitä, että virhe, joka on tapahtunut, on erittäin harmillinen.

Ed. Seppänen: Herra puhemies! En minä koko hallitukselta tällaista juonta ole odottanutkaan, mutta silloin, kun juoni on pantu alulle, valtiovarainministerinä oli ministeri Liikanen. Häneltä tällaista kyllä saat-
taa mahdollisesti odottaa. Sen takia tämä hallitus on kenties vain sijaiskärsijä sen juonen loppuun viemisessä, jonka ministeri Liikanen pani alulle ja jota hän ei pystynyt toteuttamaan ja sen takia jätti tehtävänsä ja siirtyi ulkoasiainhallinnon palvelukseen pois näistä tehtävistä, joissa vaaditaan täsmällisyyttä ja tarkkuutta silloin, kun ollaan käsittelemässä muiden rahoja.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta ryhtyy lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1 ja 2 § hyväksytään keskustelutta.

3 §.

Keskustelu:

Ed. Seppänen: Herra puhemies! Ehdotan, että pykälä hyväksyttäisiin vastalauseen mukaisena, jolloin palautusten korkoprosentiksi tulisi 12.

Ed. P. Lahtinen: Herra puhemies! Kannatan ed. Seppäsen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Seppänen ed. P. Lahtisen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Seppäsen ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 92 jaa- ja 58 ei-ääntä; poissa 49. (Koneään. 8)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

4—7 §, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Ehdotus valtion liikelaitoksista annetun lain mukaisten liikelaitosten lainanottovaltuuksien lisäämisestä vuonna 1990

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 184

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 40

Suuren valiokunnan mietintö n:o 115

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 115.

Keskustelua ei synny.

Lainanottovaltuudet hyväksytään.

Lainanottovaltuuksien toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Ehdotus laiksi valuuttalain muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 48

Pankkivaliokunnan mietintö n:o 7

Suuren valiokunnan mietintö n:o 108

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 108. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—4, 10 ja 13 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

8) Ehdotukset laiksi kunnallislain muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 254/1989 vp.

Lakialoitteet n:ot 56, 76 ja 89/1987 vp., 111/1988 vp. sekä 19, 45 ja 49

Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 17
Suuren valiokunnan mietintö n:o 104

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 104. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen 11, 24, 25, 25 a, 27, 30, 34, 58 a, 61, 63, 65, 71, 71 a, 74, 75, 77, 80, 81, 86—88, 90, 92, 93, 96, 102, 104, 122, 123, 129, 131, 134—137, 140, 146, 151, 153 ja 156 §, voimaantulo- ja soveltamissäännös, johtolause ja nimike.

Eduskunta yhtyy suuren valiokunnan ehdotukseen lakialoitteisiin sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

9) Ehdotus laiksi Punkaharjun luonnonsuojelualueesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 78

Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 18

Suuren valiokunnan mietintö n:o 109

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 109. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—6 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

10) Ehdotus laiksi Haapasuon ja Syysniemen sekä Ruunaan luonnonsuojelualueista

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 79

Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 19

Suuren valiokunnan mietintö n:o 110

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 110. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—6 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

11) Ehdotus laiksi Valtavaaran ja Pyhävaaran luonnonsuojelualueesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 80

Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 20

Suuren valiokunnan mietintö n:o 111

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 111. Ensinnä sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Saapunki: Arvoisa herra puhemies! Nyt käsiteltävänä oleva hallituksen lakiesitys Valtavaaran ja Pyhävaaran luonnonsuojelualueesta on suurelta osin Kuusamon kunnan ja Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliiton hyväksymän Rukan osayleiskaavan mukainen.

Hallituksen esityksestä poiketen on alueen seutukaavaliitto Rukan osayleiskaavaa hyväksyessään muutama viikko sitten jättänyt 750 hehtaarin alueesta suojeltavan alueen ulkopuolelle noin 50 hehtaaria. Tämä seutukaavaliiton kanta perustuu Kuusamon kunnassa vallitsevaan elinkeinopoliittiseen tilanteeseen ja kuntalaisten enemmistön kantaan.

Lähes miljoonasta vuosittain Kuusamossa käyvistä matkailijasta suurin osa käyttää hyväkseen Rukatunturin laskettelukeskuksen palveluita. Rukatunturin laskettelukeskuksen kapasiteetti on tällä hetkellä loppuun rakennettu, joten uusien rinnekokonaisuuksien rakentaminen ilman lisäalueita ei ole mahdollista.

Elinkeinopoliittisesti ilman vähäisintäkään liioittelua Rukatunturin antamat liikunnalliset palvelut ovat koko Kuusamolle nyt ja tulevaisuudessa hyvin tärkeitä, sillä koko pitäjän matkailutoiminta lepää pääosin Rukan varassa. Uskoakseni Rukatunturin monitahoisella palveluvarustuksella on koko kunnan alueen ja myös naapurikuntien elinkeinotoiminnalle erittäin myönteinen vaikutus, sillä runsaiden matkailuvirtojen ohjautu-

minen Rukan johdosta Kuusamoon on edesauttamassa laajasti muidenkin alueiden matkailuelinkeinojen kehittämistyötä.

Rukatunturin liikuntapaikkarakentamisessa on kiinnitetty myös erityistä huomiota ympäristökysymysten hoitoon, sillä rinnealueiden maisemointitöihin on investoitu erittäin paljon varoja.

Nyt käsiteltävänä olevassa hallituksen lakiesityksessä esitetään Valtavaara—Pyhävaara-alueelta suojeltavaksi 750 hehtaaria. Seutukaavaliiton liittovaltuuston hyväksymän Rukan osayleiskaavan mukaisesti suojelun piiriin esitetään kyseiseltä alueelta sen sijaan 700 hehtaaria eli virkistyskäytön puolelle jäisi noin 50 hehtaaria ns. Saaruan kukkuloiden Rukan laskettelukeskuksen puoleisesta osasta. Tällä 50 hehtaarin virkistyskäyttövarauksella turvattaisiin Rukan alueen tuleva kehitys siten, että koko Kuusamolle elintärkeän elinkeinotoiminnan kehitykselle ei tehtäisi tulppaa tulevaisuutta ajatellen.

Mikäli yhtenäkin vuotena tapahtuu siten, että hissijonot olisivat pitkät, palveluita arvostava matkailija hakeutuu jo seuraavana vuotena eri kohteeseen. En usko, että tällaisen vaaratekijän aiheuttaminen Kuusamon matkailulle palvelisi ketään positiivisessa hengessä.

Kuusamo on kuntana pyrkinyt vuosien ja vuosikymmenien varrella kehittämään elinkeinotoimintojaan tasapainoisesti luonnon kanssa. Kunta ja kuntalaiset ovat ymmärtäneet Kuusamon ainutkertaisen luonnon merkityksen alueellisena voimavarana. Tällä hetkellä kehitys on mielestäni siten tasapainossa, että kunnassamme on yli 30 000 hehtaaria erilaisia luonnonsuojelualueita sekä paljon muuta koskematonta erämaaluontoa niistä voimavaroja ammentavien ihmisten käytettäväksi ja lisäksi luonnon ehdoilla rakennettuja liikunnalliseen toimintaan tarkoitettuja alueita huomattava määrä. Jo noin miljoonan matkailijan kävijämäärä pitäjässämme osoittaa meidän onnistuneen elämään oikealla tavalla luontoäitimme kanssa.

Vaatimuksemme noin 50 hehtaarin irrottamisesta käsiteltävänä olevasta Valtavaaran ja Pyhävaaran luonnonsuojelualueen lakiesityksestä perustuu vaatimukseen kunnioittaa alueellista näkemystä luonnon kanssa sopu-soinnussa tapahtuvan elinkeinojen kehittämistoiminnan ylläpitämiseksi kunnassamme. Toki yksittäisiä eräiviäkin näkemyksiä esiin-

tyy, mutta niiden kattavuus kuntamme kokonaiskehityksen suuntaa tarkasteltaessa on suhteellisen vähäinen.

Tällä hetkellä jo suojelun piirissä olevia alueita kunnassamme on seuraavasti: olemassa olevat luonnonsuojelulakeihin perustuvat kansallispuistot ja luonnonsuojelualueet sekä luonnonsuojelun muistomerkki-alueet, kahdeksan kappaletta, yhteensä 20 107 hehtaaria; vahvistettuun valtakunnalliseen soidensuojeluohjelmaan sisältyvät kohteet, 21 kappaletta, 5 315 hehtaaria; vahvistettuun valtakunnalliseen lintuvesien suojeluohjelmaan sisältyy kuusi kappaletta alueita, yhteensä 1 084 hehtaaria; metsähallituksen päätöksellä rauhoitetut kohteet, yksi kappale, yhteensä 1 184 hehtaaria; Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaan sisältyvät muut rauhoitetut kohteet, kolme kappaletta, yhteensä 2 325 hehtaaria; vahvistettuun harjujen suojeluohjelmaan kuuluvia kolme kappaletta, 2 766 hehtaaria; ja vielä lehtojensuojeluohjelmassa on 9 kappaletta, 285 hehtaaria maata.

Edellä mainitut suojelualueet ovat yhteensä 31 882 hehtaaria, yhteensä 51 kappaletta, mikä on pinta-alastamme, siis Kuusamon kunnan pinta-alasta 5,5 prosenttia. Nyt käsiteltävänä oleva lakiesitys käsittää 750 hehtaaria, ja sen lisäksi hallituksen esittämä rantojensuojeluohjelma, joka on vielä ratkaisematta, ottaa maita 200 kuusamolaiselta maanomistajalta.

Edellä kerrotun johdosta olisi vähintäänkin kohtuullista, että käsiteltävänä oleva hallituksen lakiesitys n:o 80 laiksi Valtavaaran ja Pyhävaaran luonnonsuojelualueista hyväksyttäisiin noin 700 hehtaarin suuruisena siten, että ns. Saaruan kukkuloiden Rukatunturin puoleinen nurkkaus jätettäisiin lain ulkopuolelle. Kunnioittakaa, arvoisat kansanedustajakollegat, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliiton liittovaltuustossa jo hyväksyttyä Rukan osayleiskaavaa. Näin menetellen lopputulos olisi sopusoinnussa alueellisen luontoystävällisen elinkeinojen kehittämistoinnin kanssa.

On suorastaan kohtuutonta, jos kunnassa, jossa on jo suojelun piirissä noin 32 000 hehtaaria, ette hyväksyisi pientä, 50 hehtaarin alueen rajaamista pois esillä olevasta lakiesityksestä. Vaatimuksemme ei ole edellä kuvattuun vedoten edes luonnonsuojelun vastainen, vaan Kuusamoa voidaan pitää

edelleen eräänä valtakuntamme luontohelmenä.

Ehdotan, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin laki- ja talousvaliokunnan mietintöön n:o 20 liitetyn vastalauseen mukainen suojelualuerajaus.

Puhemies: Ed. Saapunki, vastalauseeseen ei sisälly lakiehdotusta, joten sitä ei voida ottaa käsittelyn pohjaksi.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—6 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

12) Ehdotus laiksi Jonkerinsalon, Siikavaaran, Jaaskamonvaaran, Mustanrinnantunturin ja Pitsloman luonnonsuojelualueista

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 81

Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 21

Suuren valiokunnan mietintö n:o 112

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 112. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—6 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

13) Ehdotus laiksi Lappeenrannan teknillisestä korkeakoulusta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 135

Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 8

Suuren valiokunnan mietintö n:o 117

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 117. Ensin

sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

14) Ehdotus laiksi sotilasvammalain 6 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 170
Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 24
Suuren valiokunnan mietintö n:o 113

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 113. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 6 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

15) Ehdotus laiksi maatalousyrittäjän lomituspalveluista annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 172
Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 25
Suuren valiokunnan mietintö n:o 114

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 114. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen

ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Alaranta: Herra puhemies! Hallituksen esitys maatalousyrittäjien lomituspalveluista annetun lain muuttamisesta on vuoden 1990 maataloustuloratkaisuun perustuva budjettilaki. Kun eduskunta saa lain valmiiksi, laajenevat maatalousyrittäjien mahdollisuudet saada sijaisapua raskauden, synnytysten, ottolapsen hoidon, isyysloman ja sairaan lapsen sairaanhoidon sekä kuntoutuksen ja myös aikuiskoulutukseen osallistumisen perusteella.

Laki on selvä parannus. Ongelma tässä yhteydessä on kuitenkin se, että lomittajapulan takia tällainenkin selvä lain parantaminen jäänee käytännössä kuolleeksi kirjaimeksi. Sosiaalivaliokunta on tätä ongelmaa lyhyen käsittelynsä yhteydessä kartoittanut ja kiinnittää mietinnössä huomiota siihen, että koulutusta ja muita mahdollisuuksia hyväksi käyttäen pyrittäisiin poistamaan lomittajapulaa. Valiokunta vaatii myös, että lomittajien ostopalvelukokeilun yhteydessä esille tulleet verotuksen ongelmat on poistettava.

Kiinnitän lyhyesti huomiota vielä lain yhteen yksityiskohtaan. Lain 9 g §:ssä säädetään, että maatalousyrittäjällä on oikeus sijaisapuun alle 16-vuotiaan sairaan lapsensa sairaanhoidon ja kuntoutuksen vuoksi siksi ajaksi, jolta hänelle suoritetaan sairausvakuutuslain mukaista erityishoitorahaa. Tämä pykälä poistaa erään ongelman.

Jo aikaisemmin on ollut voimassa tämän lain 9 a §, joka perusteella maatalousyrittäjä on saanut sijaisapua lapsen sairauden vuoksi. Tämä sijaisapu on tarkoittanut lapsen ns. äkillistä sairastumista, ja sijaisavun määrä on eduskunnan tekemällä päätöksellä rajattu korkeintaan seitsemäksi päiväksi yhtä vuotta kohden.

Helmikuussa tänä vuonna keskustalaiset kansanedustajat jättivät lakialoitteen tämän ongelman korjaamiseksi, ja siksi olemme nyt tyytyväisiä, että tulosopimuksen ja hallituksen esityksen kautta päästään samaan lopputulokseen, mihin me aloitteellamme pyrimme, eli siihen, että jos alle 16-vuotias lapsi on pitkäaikaisesti sairas tai vammaisen ja hänen kuntoutuksensa ja sairaanhoitonsa vaatii

sitä, että molemmat vanhemmat tai jompikumpi heistä osallistuu kuntoutukseen tai sairaanhoitoon, täksi ajaksi, jolta erityishoitorahaa suoritetaan, on nyt mahdollisuus sijaisavun saamiseen.

Oikeastaan ainoaksi kysymysmerkiksi jää vielä tuon 9 g §:n muotoilu, että oikeus sijaisapuun on sillä perusteella, että maatalousyrittäjälle "suoritetaan" erityishoitorahaa. Esitinkin sosiaalivaliokunnassa asian tuntijoiden harkittavaksi muotoilua, jonka mukaan oikeus sijaisapuun olisi tullut jo siitä, että on "oikeus" erityishoitorahaan. Silloin olisi voitu välttää ne tilanteet, joissa tuo oikeus saattaa olla olemassa, mutta erityishoitorahaa ei jostain syystä kuitenkaan suoriteta. Tyydyimme asiantuntijoiden vakuutuksiin, ettei tällaista ongelmaa pääse syntymään silloin, kun on kysymys lailla säädetystä määrärahasta, ja sen takia emme ole jättäneet tähän vastalauseita.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 8, 9 b, 9 f ja 9 g §, 2 luvun otsikko, 19 §, voimaantulo- ja soveltamissäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

16) Ehdotus laiksi valtion viran ja toimen haltijain neuvotteluoikeudesta annetun lain kumoamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 25

Toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 8

Suuren valiokunnan mietintö n:o 105

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 105. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1 ja 2 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

17) Ehdotus laiksi yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 92

Toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 9

Suuren valiokunnan mietintö n:o 106

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 106. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Löyttyjärvi: Herra puhemies! Hallituksen esitys, johon valiokunta on yhtynyt, on pääsisällöltään myönteinen. Tällä esityksellä laajennetaan yhteistoimintamenettelyn piiriä valtion virastoissa ja laitoksissa ja myös täsmennetään itse yhteistoimintamenettelyn muotomääräyksiä ja määräaikoja.

Tämä lakiesitys tuo yhteistoimintamenettelyn piiriin täsmällisemmin myös ne tapaukset, jotka perustuvat eduskunnan aiemmin tekemiin kannanottoihin siitä, että henkilöstösiirtoja virastojen välillä voidaan aikaisempaa helpommin suorittaa. Tämä laki mahdollistaa sen, että yhteistoimintamenettelyyn voivat osallistua myös vastaanottavan viraston tai laitoksen henkilöstöryhmät. Edelleen koulutussopimukset tulevat tämän lain myötä yhteistoimintamenettelyn piiriin. Valiokunnassa esitettiin erityisesti toivomus siitä, että tasa-arvosuunnitelmille tälläkin lainsäädännöllä saataisiin vauhtia virastoissa ja laitoksissa.

Lakiehdotuksen 7 §:n 2 kohta kuitenkin poikkeaa yleislinjasta. Tässä kohdassa esitetään muutosta voimassa olevaan lakiin siten, että olennaisten kone- ja laitehankintojen osalta neuvotteluvelvoite esitetään rajattavaksi vain niiden henkilöstövaikutuksiin. Samassa kohdassa myös työtilojen järjestelyjen osalta on lisätty nykyiseen lakiin verraten sana "olennaiset" kuvaamaan työtilajärjestelyjen määrää tai laatua.

Valiokunnan kuulemien asiantuntijoiden lausuntojen mukaan ei voimassa olevasta laista ole aiheutunut mitään sellaisia ongelmia, joilla tätä muutosesitystä voitaisiin perustella. Yhteistoimintamenettelyn koskeminen yleensä olennaisia kone- ja laitehankintoja ei ole viivästyttänyt tarpeellisten hankintojen suorittamista.

Mietintöön on jätetty vastalause, jossa vasemmistoliiton edustajat katsovat, että tällaiseen muutokseen ei olisi aiheutta. Katsomme, että kone- ja laitehankinnat vaikuttavat aina, silloin kun ovat olennaisia, niin kuin laissa todetaan, työyhteisön toimivuuteen ja työprosesseihin siinä määrin, että tällaisen hankinnan kokonaisuudessaan tulisi olla yhteistoimintamenettelyn piirissä.

Samoin työtilojen järjestelyt ovat luonnollisesti aina yhden työntekijän osalta mutta myös työyhteisön kannalta sen toimivuuteen vaikuttavia asioita. Tältäkin osin ei ole syytä määreillä kaventaa yhteistoimintamenettelyn käyttämisvelvoitetta.

Herra puhemies! Tulen yksityiskohtaisen käsittelyn yhteydessä esittämään lakiehdotuksen 7 §:ään tätä tarkoittavaa muutosta.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Olen samassa valiokunnassa kuin ed. Löyttyjärvi, jossa tätä asiaa on käsitelty. Yhteistoimintamallit ja me-hengen luominen työpaikalle myös tätä kautta on erinomaisen hyvä asia, mutta on tarpeellista seurata, millä tavalla yleensä suhtaudutaan työpaikoilla siihen, kun näissä asioissa kovin laajalti jokaisen nippelin osalta kysytään, mikä olisi henkilöstön kanta, vaikka sillä ei ole henkilöstöpoliittisesti mitään merkitystä. Minun mielestäni on selvä asia, että jos jollain alueella katsotaan, että siihen suhtaudutaan tietyllä tavalla haukotellen eli ei katsota tarpeelliseksi ja mielekkääksi pitää jotain aluetta tämän lainsäädännön piirissä, on aivan oikein seurata yhteiskunnan ja työpaikkojen reagointia.

Siinä mielessä on katsottu, että tiettyjä kohtia on tarpeellista edelleenkin laissa säilyttää. Tietysti säilytetään siltä osin, kuin on katsottu tarpeelliseksi varata tällaiset mahdollisuudet vaikuttaa. Siinä mielessä henkilökohtaisestikin olen ollut hallituksen esityksen kannalla tässä asiassa.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta ryhtyy lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

2 ja 4 § hyväksytään keskustelutta.

7 §.

Keskustelu:

Ed. Löyttyjärvi: Herra puhemies! Ehdotan, että 7 §:n 2 kohta saisi sen sanamuodon kuin sillä on vastalauseessa.

Ed. Uitto: Herra puhemies! Kannatan ed. Löyttyjärven tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Löyttyjärvi ed. Uiton kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Löyttyjärven ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 94 jaa- ja 11 ei-ääntä; poissa 94. (Koneään. 9)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

7 a, 8 a, 8 b, 9, 9 a, 11, 15 ja 15 a §, voimaantulo- ja soveltamissäännös, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

18) Ehdotus laiksi markkinatuomioistuimesta annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 155

Toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 10

Suuren valiokunnan mietintö n:o 107

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mie-

tintö n:o 107. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 2 ja 3 §, voimaantulo- ja soveltamissäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

19) Ehdotukset laeiksi kirkkolain 501 ja 529 §:n muuttamisesta sekä kirkon keskusrahastosta annetun lain 9 a ja 14 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 109

Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 16
Suuren valiokunnan mietintö n:o 118

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 118.

Huomautan valtiopäiväjärjestyksen 61 §:n säännöksestä, jonka mukaan muut kuin evankelis-luterilaiseen uskontunnustukseen kuuluvat eivät saa ottaa osaa hallituksen esitykseen ensimmäisenä lakiehdotuksena sisältyvän kirkkolain käsittelyyn.

Huomautan lisäksi siitä, että muutokset kirkkolakiin on sellaisinaan hyväksyttävä tai hylättävä. Suuren valiokunnan ehdotettua muutosten hyväksymistä ehdotusta niiden hylkäämisestä ei voida nyt asian toisessa käsittelyssä tehdä.

Lakiehdotuksista sallitaan ensin yleiskeskustelu ja sitten ryhdytään toisen lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta toisen lakiehdotuksen 9 a ja 14 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

20) Hallituksen esitys n:o 197 laiksi peruskoululain muuttamisesta ja laiksi lukiolain 17 ja 21 §:n muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myös siihen liittyvistä päiväjärjestyksen 26) ja 31) asiasta.

Keskustelu jatkuu:

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Tämän hallituksen esityksen pääasiallisen sisällön ensimmäisessä kappaleessa lausutaan näin: "Lisääntyvä kansainvälinen yhteistyö edellyttää entistä parempaa ja monipuolisempaa kielitaitoa." Esityksessä ehdotetaan kielen opetuksen tehostamiseksi muutoksia peruskoululain ja lukiolain säännöksiin.

Rouva puhemies! Saattaa olla, että tällä esityksellä on joitakin vähäisiä kehityspiirteitä, jotka ovat positiivisia. Siinä ei kuitenkaan ole puututtu lainkaan meidän tämän hetken suurimpaan ongelmaamme eli siihen, että meillä on edelleen pakkoruotsi, ruotsin kieli, toinen kotimainen kieli, pakollisena opetusaineena sekä peruskoulun yläasteella että lukiossa.

Kun tämä hallituksen esitys tuli eduskuntaan, SMP:n eduskuntaryhmän eräät kansanedustajat laativat lakiesityksen, joka on eduskuntaan jätetty allekirjoittaneen nimellä. Siinä ehdotetaan muutoksia sekä peruskoululakiin että lukiolakiin nimenomaan sen seikan saavuttamiseksi, että ruotsin kielen asema pakollisena aineena peruskoulun yläasteella ja lukiossa poistettaisiin.

Me emme osoita tällä mitään syrjintää ruotsinkielistä vähemmistöä kohtaan. Kysymys ei ole siitä lainkaan. Me myönnämme ruotsin kielen tarpeellisuuden kulttuuriperustaisesti. Myönnämme myös jopa vähäisten kielialueiden kuten romaanin kielen ja saamen kielen ylläpitämisen ja opettamisen tarpeen ja tarkoituksen tässä mielessä, mutta

ruotsin kielen asema meidän kouluissamme on tällä hetkellä kohtuuttoman vahva. On otettava huomioon myös se, että jos ajatellaan pelkästään kulttuuriperustaisesti asiaa, esimerkiksi suomen kielellä Ruotsissa, vaikka siellä on enemmän suomensyntyisiä henkilöitä kuin Suomessa on ruotsin kieltä käyttäviä, ei ole käytännössä minkäänlaista asemaa. Näin ollen kulttuuriperustainen näkemys ruotsin kieleen Suomessa riittää.

Ruotsin kielellä on tietysti merkittävä asema pohjoismaisessa yhteistyössä. Se on kiistämätön asia. Mutta tätä pohjaa ei voida katsoa pysyvästi perustaksi sillä, että ruotsin kielen asema suomalaisissa kouluissa on niin vahva kuin se on.

Meidän on otettava huomioon se, että juuri näinä aikoina, ehkä lähimpien kuukausien aikana, tehdään merkittäviä päätöksiä siitä, että porttimme Eurooppaan avautuvat. Siinä suunnassa toki tarvitsemme englannin kielen lisäksi muita kieliä kuin ruotsin kieltä. Kun tein suullisen kysymyksen eduskunnan kyselytunnilla ja kysyin, saako ruotsin kielellä Euroopassa, mitä haluaa, esimerkiksi Hampurissa, ministeri Taxell vastasi: "Kyllä saa mitä vain." Minä vielä tarkistin: "Saako mitä vain?" Hän vastasi, niin kuin eduskunnan pöytäkirjassa on: "Kyllä, mitä vain."

Saattaa olla näin, mutta ruotsin kielellä ei tulevaisuuden Euroopassa pärjätä. Siellä on kielialueita ja kieliä, joiden korostaminen myös suomalaisessa opetuksessa välttämättä tulee ajankohtaiseksi ja tulisi olla sitä jo nyt, mm. saksan kieli, ranskan kieli, ehkä myös italian kieli, puhumattakaan tietysti slaavilaisista kielistä. Niiden tarve on sellainen, että minulla ei niistä ole oikein selvää käsitystä tällä hetkellä. (Ed. Vähänäkki: Opiskellaan vain!) — Joka tapauksessa saksan ja ranskan kieli, ed. Vähänäkki, ovat tulevaisuudessa tärkeitä asioita ja ruotsin kieli ei tule niitä korvaamaan. Ruotsin kielellä ei suuressa Euroopassa menestytäkään.

Voitaisiin ajatella tietysti näin, että peruskoululaisten ja lukiolaisten reppua lisättäisiin vielä saksan tai ranskan kielen pakollisella opetuksella, mutta se on mahdottomuus. Esimerkiksi lukiolainen tekee tänä päivänä, jos ajatellaan sitä, että hän joutuu käymään kymmenien kilometrien päästä joukkokuljetuksessa lukio-opetuksessa, 14—16 tunnin päiviä, ja se on jo kohtuuttomuus. Tähän pinnistykseen joutuvat jopa lahjakkaat oppi-

laat. Näin ollen lukiolaisen reppuun ei voida lisätä mitään, ellei sieltä oteta jotakin pois. Silloin on otettava se, mikä on tarpeetonta, ja se on ruotsin kieli, ja kohdistettava painopiste muihin eurooppalaisiin kieliin.

Tällainen näkemys on Suomessa yleisesti, tällainen näkemys on myös lukioiden ja peruskoulujen opettajilla. Tässä eduskunnassa on kaksi kansanedustajaa, eivät taida olla nyt juuri paikalla. Kun olimme viime keväänä Tampereella opettajien vuosikokouksen paneelissa ja asiasta tuli keskustelua, niin puheenjohtaja ehdotti äänestystä 200-päisen opettajajoukon keskuudessa, joka oli siellä yleisönä. Se pantiin toimeen, ja vain muutama prosentti kannatti ruotsin kielen säilyttämistä pakollisena opetuskielenä, muut olivat sitä ehdottomasti vastaan. Tämä on kysymys, jossa kaikkein vähiten otetaan huomioon käytännön vaatimukset ja yleinen näkemys sekä opettajakunnan, oppilaitten että yleensä kansalaisten joukossa.

Rouva puhemies! Sen vuoksi olemme, kun on ollut otollinen tilaisuus, tehneet rinnakkaisaloitteen, jossa muiden pykälien osalta yhdytään hallituksen esitykseen, mutta siltä osin kuin on kysymys lakimääräisestä kielten opetuksen pohjasta, olemme tehneet muutoksen, joka muuttaa ruotsin kielen valinnaiseksi aineeksi. En väitä, että lakiehdotus olisi kovin korkeatasoinen. Siinä on sanan, parin muutoksella pyritty tämä aikaansaamaan. Kun tämä nyt tulee valiokunnan käsittelyyn käsitykseni mukaan niin kuin rinnakkaisaloite tulee, kyllä valiokunta korkeassa viisauudessaan keksii sitten toiset sanat, jos ne ovat tarpeen. Tärkeintä on, että tämä asia nyt viimeinkin selkeästi otetaan esille ja käsiteltyyn. Se, mitä eduskunnassa päätetään, on tietysti lopputulos.

Kuitenkin vielä korostan sitä, että mielestäni tässä on selkeästi kysymys käytännön asiasta, yleisestä periaatteesta, eikä tämä ole millään tavoin sormella osoitus vähemmistöä kohtaan.

Ed. Gustafsson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! En nyt pidä kuitenkaan puheenvuoroani ruotsiksi kannustuksesta huolimatta. Mielestäni suomenruotsalaisuus ja ruotsin kieli on suuri rikkaus Suomessa ja suomalaisille. Kun keskustelemme ruotsin kielen asemasta Suomessa ja koululaitokssamme, sitä pitää käsitellä hy-

vin arvokkaalla tavalla. Voi olla, että ed. Aittoniemen hiukan kevyt tyyli ei ehkä istunut tähän parhaalla mahdollisella tavalla.

Pyysin kuitenkin puheenvuoron sen takia, että meillä on tällä hetkellä eduskunnan sivistysvaliokunnassa hallituksen koulutuspoliittinen selonteko, jossa yhteydessä on tarkoitus erittäin perinpohjaisesti ja huolellisesti käsitellä tämä kielikysymys. Erityisen olennainen näkökulma tällöin on se, millaisella motivaatiolla lapset ja nuoret opiskelevat kieltä, jonka opiskelu on pakollista. Nimenomaan tästä näkökulmasta ja lähtökohdasta ikään kuin avautuu ruotsin kielen pakollisuuden ongelmallisuus Suomessa ja tulevaisuudessa. En nyt lähde tässä keskeneräistä valiokunnan työtä sen kummemmin käymään lävitse tai esittelemään, mutta tämä asia on siellä erittäin vakavan keskustelun kohteena. Luulen, että valtaosa johtopäätöksistä kuitenkin kallistuu siihen suuntaan, mitä ed. Aittoniemi puhui.

Ed. Björkstrand: Arvoisa puhemies! Olen paljon mietiskellyt sitä, mistä sanonta ”pakkoruotsi” on lähtenyt liikkeelle. Näkisin, että historialliset juuret ovat ehkä pakkoajassa, jota opetettiin koululaitoksesamme tämän vuosisadan alussa. Tiedetyt aineet ovat pakollisia, tiedetyt eivät ole. Yhteiskunnan korkeimmissa päättävissä elimissä on katsottu, että ruotsin kieli kaksikielisessä maassa kuuluu sellaisiin aineisiin, joita kaikkien on syytä opiskella.

Ruotsinkielisen väestön kohdalla on lähinnä kysymys siitä, että tämä on ainoa keino voida turvata välttämättömät tarpeet, kun on kysymys palveluista esimerkiksi sairaaloissa, vankiloissa, poliisilaitoksilla jne. Ymmärrän hyvin, että tähän liittyy kaikenlaisia tunteita. Samalla on tietysti sillä tavalla, että pohjoismainen yhteistyö ei voi jäädä ruotsinkielisten vastuulle. Jos se jätetään vapaaseen valintaan, tänä päivänä tiedämme, että se merkitsee esimerkiksi ensimmäisen kielen kohdalla, että 7—9 prosenttia vuosiluokasta valitsee ruotsin kielen. Se on koko Suomen kannalta vahingollista. Voidaan valittaa sitä, että valinta on näin huono, mutta joka tapauksessa se on tämän tyyppinen.

Toteaisin myös, että mitä eurooppalaiseen yhteistyöhön tulee, niin olemme Suomessa aina tottuneet tekemään sitä yhdessä Poh-

joismaiden kanssa. Näin tulee olemaan myös jatkossa.

Ed. Kalima (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi on kaksikielinen maa, ja jotta maan sivistykselliset, taloudelliset ja muut tarpeet voitaisiin toteuttaa, molempia kieliä ja niiden osaamista tarvitaan. Minusta pitää muistaa, että kielten opiskelu ei ole hankalaa muuten kuin silloin, kun sitä tehdään. Sen jälkeen, kun kielitaito on saavutettu, siitä on erinomaista iloa. Olisi tietenkin hyvä, jos meidän kulttuurinvaihtomme itään päin olisi yhtä vilkasta kuin se on länteen päin. Juuri esimerkiksi kielellisistä syistä on kuitenkin toisin. On niin, että jos osaa hyvin ruotsin kieltä, joka on germaaninen kieli, on helppo oppia saksaa ja muita kieliä. Todellinen ongelma meillä on se, että meillä ei opiskella esimerkiksi japania, kiinaa, espanjaa ja muita ns. harvinaisia kieliä riittävästi. Minusta pakollisuus on tietysti asia, jota voidaan pohtia, mutta riittävän kielitaidon hankkiminen ja saaminen on sellainen päämäärä, josta mielestäni ei pitäisi tinkiä.

Ed. Aittoniemi kantoi huolta siitä, että lukiolaisen repussa on liikaa tavaraa. On kuitenkin olemassa koko joukko kielikouluja, jotka ovat hyvin suosittuja, jonne hakeudutaan juuri sen takia, että siellä voidaan opiskella erityisen paljon kieliä.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Tämä keskustelu hajaantuu nyt vähän joka puolelle. Ensiksi totean ed. Gustafssonille, että minä pyrin esiintymään varsin arvokkaasti, mutta rahvaanomainen olemukseni antaa jo tietysti sen ongelman, että minä en kovin arvokkaasti pysty esiintymään millään. Sitten heitin vielä tuon onnettoman Hampuri-vitsin, mutta se oli kylläkin ministeri Taxellin kanssa käymä keskustelu, johon hänkin silloin innokkaasti yhtyi.

Totean palveluista sen, että ei ruotsinkielisten palveluiden perusteella voida suomalaisessa opetuskäytännössä pitää ruotsia pakokielinä. Kyllä ne ongelmat ovat suomalaisilla. Kun tulee johonkin Oravaisten baariin, niin minulla on ollut aina vaikeuksia saada sieltä kahvia ennen kuin Pihtiputaalla syntynyt talonmies haetaan apuun, jotta hän voi tulkata minua näissä asioissa. Totean, että eivät ruotsalaisetkaan tule pärjäämään ruot-

sin kielellä Euroopassa, edes Hampurissa. Tämän vuoksi heidänkin on laajennettava kielialuettaan aika merkittävästi. Se on Ruotsissa kyllä jo laajempi kuin meillä junttisuomalaisilla monistakin syistä.

Lopuksi totean, että nerot ovat erikseen, mutta sanon, että nykyinen koulureppu on tarpeeksi raskas, ja saattaa olla, että monella oppilaalla ylioppilaaksi päästyään ja elämän kireyden jatkuessa on saattanut johtaa jo traagisiin tapahtumiin, joita tiedämme, jopa itsemurhiin, koska on koko ajan jouduttu toimimaan äärirajalla. Jos jotakin on välttämättä otettava pois, sen täytyy olla silloin ruotsin kieli, muuta ei voida ottaa pois. Me tarvitsemme Eurooppaan valmiuksia. Nyt on se viimeinen hetki, jolloin asioista on tunteetomasti keskusteltava.

Ed. Wasz-Höckert (vastauspuheen-
vuro): Rouva puhemies! Ennen kuin näin radikaalisiin päätöksiin ryhdytään, minusta olisi syytä tarkkailla niitä opetusmenetelmiä, joita tänään harrastetaan. Minulle on kyllä vakuutettu, että tämän päivän kouluissa opetus on tehokasta. Kuitenkin oma vanhin lastenlapseni, joka kirjoitti laudaturin ruotsin kielessä, suomenkielisestä koulusta, ei pysty vastaamaan yksinkertaisiin kysymyksiin. Kynnys on siis niin korkea. Sen sijaan Sveitsissä lapset joutuvat kuulemaan maan eri kieliä niin pienestä lähtien, että se ei tuota heille asenteellisia vaikeuksia koulussa. Luulen, että opetusmenetelmä on syytä korjata. Erään kokeilun mukaan ryhdytään aikaistamaan kielten opetusta jo lasten päiväkodeissa. Nythän on kokeiltu kielikylpymenetelmää suurella menestyksellä mm. rouva puhemies omassa kunnassa Espoossa.

Ed. Puska: Rouva puhemies! Päiväjärjestyksen 26) kohdassa minun ja useiden muiden kansanedustajien allekirjoittamassa aloitteessa ehdotetaan peruskoulua ja lukiota koskeviin lakeihin tehtäväksi muutokset, joilla turvataan terveys koulun kasvatustavoitteena ja ne keskeiset toimenpiteet, joilla tämän tavoitteen toteutumisesta huolehditaan lainsäädännön tasolla. Minä puhuin asiasta koulutuspoliittisen selonteon lähete-keskustelussa. Kun asia on mm. talousvaliokunnan lausunnossa tulossa hyvin esille, en tässä yhteydessä laajemmin asiasta puhu.

Totean vain, että perinteisesti on koulun eräänä keskeisenä kasvatustavoitteena nähty kasvattaa nuoret fyysisesti, psyykkisesti ja sosiaalisesti terveiksi kansalaisiksi. Tämänhetkinen tilanne on varsin epätydyttävä, ja meillähän maailman terveimmistä poikalapsista kasvaa teollistuneiden maiden sairaimpia aikuisia. Tämä ei ole suinkaan yksinomaan koulun vika, mutta koulukasvatuksella olisi huomattavat mahdollisuudet.

Hämmästyttävää oli, että koulutuspoliittisessa selonteossa koko terveysasia mainitaan vain yhdessä sivulauseessa, ja yleensäkin tämä koulun kasvatustavoite jää taka-alalle. Kuitenkin kysymys on sellaisten keskeisten perustietojen ja -taitojen tarjoamisesta, jotka liittyvät mm. huumeiden, alkoholin ja tupakan käytön ehkäisemiseen, sukupuoli- ja perhekasvatukseen, sitä kautta mm. aidsin torjuntaan, liikennekasvatukseen, henkiseen hyvinvointiin, itsemurhien ehkäisyyn jne. Kysymys on myös kouluterveydenhuollon ja kouluruokailun asemasta, joihin kohdistuu aikamoisia heikennyspaineita. Nämä hyvät periaatteet vaativat tätä koskevat yleiset säädökset myös lakiin. Nämä kolme neljä pykälää liittyvät siihen, että laissa mainitaan terveys tavoitteena, terveyskasvatus ja kouluruokailun yleiset perustelut.

Arvoisa puhemies! Toivon, että valiokunta käsittelee asiaa myönteisesti tämän hallituksen paketin yhteydessä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

21) Hallituksen esitys n:o 223 laiksi verotuslain 72 §:n muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Isohookana-Asunmaa: Arvoisa puhemies! Käsiteltävänä olevasta lakiesityk-

sestä, joka koskee liiketuloon kohdistuvaa harkintaverotusta, hallitus toteaa perusteluissaan aivan oikein, että harkintaverotus on kunnallistalouden kannalta tärkeä verotusmuoto, koska se on toiminut eräänlaisena kunnallisena takuuverona.

Hallituksen esityksen perusteluissa todetaan edelleen aivan oikein, että käytössä olleeseen ja olevaan harkintaverotukseen liittyy kuitenkin merkittäviä epäkohtia. Tästä syystä keskusta hyväksyy periaatteessa hallituksen esityksen liiketulon harkintaverotuksen poistamiseksi. Keskusta ei sen sijaan tule hyväksymään sitä, ettei hallitus tässä yhteydessä halua ratkaista niitä ongelmia, joita harkintaverotuksen poistamisesta erälle kunnille aiheutuu ja lähinnä sitä, miten verotulojen menetys kompensoidaan niille kunnille, jotka saavat nyt merkittävän tulokertymän tämän lain mukaan vesivoimaloilta.

Siitä saakka kun tieto liiketulon harkintaverotuksen poistamisesta kunnallisverotuksessa tuli ilmi, voimalaitoskunnat ryhtyivät käymään neuvotteluja valtiovarainministeriön kanssa kompensaaion aikaansaamiseksi ja kunnissa on saatu keskusteluista ja neuvotteluista sellainen käsitys, että menetykset tullaan korvaamaan täysimääräisesti. Näin on myös useissa julkisissa tiedotusvälineissä käydyistä neuvotteluista ja keskusteluista informoitu.

Nyt näin ei kuitenkaan tapahdu. Hallitus antaa lakiesityksen ilman kompensaaioesityksiä ja tyytyy lakiesityksessään esittämään lain perusteluosassa vain, että joidenkin kuntien verotulojen kannalta harkintaverotuksella on ollut keskimääräistä suurempi merkitys ja tästä syystä hallitus sanoo seuraavansa verouudistuksen vaikutuksia näiden kuntien osalta. Tällainen lupaus ei missään tapauksessa riitä, ja on oikeastaan aika käsittämätöntä, että hallitus nyt tällä tavalla käytännössä menettelee toisin kuin on antanut tähän saakka ymmärtää, mitä tulossa on.

Kokonaisuudessaan kunnat menettävät nyt, jos lakiesitys tulee voimaan, vähintään puoli miljardia verotuloja. Voimalaitoskuntien menetykset esimerkiksi Oulun läänissä ovat yhteensä yli 10 miljoonaa markkaa. Oulun läänissä ovat menettäjinä Iin, Yli-Iin, Muhoksen, Utajärven ja Vaalan kunnat. Merkittävää on se, että yksittäiselle kunnalle menetys on tavattoman suuri. Yli-Ii menettää esimerkiksi äyrituloistaan yli 2,6 pen-

niä, Utajärvellä liki pennin, Vaalassa samoin jne.

On muistettava, että voimalaitoskunnat taistelivat pitkään saadakseen itselleen oikeutetut verotulonsa vesivoimaloilta. Kunnille ja ennen kaikkea kuntalaisille voimalaitosten rakentaminen aikanaan tiesi monia korvaamattomia menetyksiä sekä aineellisia että myös aineettomia. On epäoikeudenmukaista, että verotuloja on siitä saakka jouduttu aina riidellen saamaan harkinnan kautta ja että harkintaprosentteja on vielä aikojen kuluessa pienennetty. Näin mm. Yli-Ii on yhdessä ainoassa vuosikymmenessä menettänyt jatkuvasti merkittävän osan verotuloistaan.

Arvoisa puhemies! On syytä palauttaa mieleen, että kun eduskunta vuonna 1987 sääti voimalaitoskuntien voimayhtiöiden kiinteistöverotuksesta, se samalla kirjasi yksimielisen ponnen siitä, että ryhdytään selvittämään mahdollisuutta tuotetun sähkön perusteella määräytyvästä verosta. Energiamaksu- ja ns. vesivoimamaksulaki onkin tästä lähtien ollut yhtenä vaihtoehtona kompensaaiokeskusteluissa. Tällainen materiaattinen vesivoimamaksu on täysin mahdollista aikaansaada. Veroasiantuntija Andersson lienee tällaisen jo laatinut lakiluonnokseksikin.

Asiasta keskusteltiin vuonna 1987 monessa yhteydessä lakiluonnoksen pohjalta ja tuolloin voimayhtiötkin olivat halukkaita siirtämään kyseisen maksujärjestelmän piiriin. Kun sitten pulpahtivat suuren, surullisen kuulusan verouudistuksen valmistelut, kiinnostus yhtäkkiä hupeni ja voimayhtiöt jäädyttivät asian käsittelyn ilmeisesti havaiten, että yritysverotuksen yhteydessä saadaan koko harkintaverotus poistetuksi ja kunnalle maksettava vero pieneneisi tuolloin puoleen.

Tänä vuonna tämän aikaisemmin tehdyn työn pohjalta on asian valmistelua jatkettu, ja siitä on seurauksena mm. se, että ed. Sarapään nimissä on tällä viikolla tehty eduskunnalle lakialoite, joka mielestäni tulisi hyväksyä samassa yhteydessä, kun liiketulon harkintaverotus poistetaan. Toki kompensaaion turvaamiseksi on muitakin vaihtoehtoja. Yksi vaihtoehto olisi säätää vero kiinteistön arvon verotuksella esimerkiksi niin, että nykyisen kolmijakoisen luokittelun tilalle muodostettaisiin vaikka viisi luokitusta, joista korkein koskisi voimalaitoksia jne. Mahdollisuuksia on siis monia.

Liiketulon harkintaverotuksen poistuminen merkitsee, kuten todettua, muutamille kunnille täysin kohtuutonta verotulojen menetystä ja jo ennestään kireällä olleen kunnallistalouden suoranaista romahtamista, mikäli eduskunta ei tule hyväksymään tilalle kompensatiota.

Tässä yhteydessä on todettava se, että ei riitä, kuten hallitus toteaa lain perusteluissa, että kiinteistöjen harkintaverotus säilyy. Se ei ole mikään kompensatio. Hallitus toteaa lain perusteluissaan, että tarkoituksena on yrittää kompensatiota myös niin, että hallitus sallisi ensi vuonna ennakkojen maksut nykyiseltä pohjalta. Tämäkään ei riitä eikä ole mikään kompensatio. Ehdotus on huono myös siksi, että lopullisen verotuksen tultua aikanaan selväksi kunnat joutuisivat maksamaan mahdolliset ylitykset vielä kalilla korolla takaisin.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksen hyväksymisen yhteydessä on säädettävä laki erillisestä voimalaitosmaksusta. Tämä on ainoa oikeudenmukainen ratkaisu Pohjois-Suomen pienille ja köyhille voimalaitoskunnille niiden kamppaillessa suurissa taloudellisissa vaikeuksissa tulevan muutoksen jälkeen. Hallituksen on lunastettava lupauksensa siitä, että kyseiset kunnat saavat täysimääräisen korvauksen menetetyistä verotuloista. Tästä on ryhdyttävä välittömästi neuvottelemaan hallituksen kanssa.

Koska neuvottelut itse asiassa ovat jo käynnistymässä, ehdotan, arvoisa puhemies, että asia jätetään pöydälle tiistaina 6. marraskuuta pidettävään täysistuntoon.

Ensimmäinen varapuhemies: Koska asiaa ei ole yksimielisesti päätetty lähettää valiokuntaan, on asia jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia käyttämään puheenvuoron pöydällepanon ajasta.

Ed. Sasi: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että asia pantaisiin pöydälle seuraavaan istuntoon.

Ed. Mattila: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että asia pannaan pöydälle 6. marraskuuta pidettävään istuntoon, kuten ed. Isohookana-Asunmaa ehdotti.

Ed. Skinnari: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Sasin ehdotusta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Isohookana-Asunmaa ed. Mattilan kannattamana ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle tiistaina 6 päivänä marraskuuta pidettävään täysistuntoon. Ed. Sasi on ed. Skinnarin kannattamana ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle seuraavaan täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ed. Sasin ehdotus "jaa", ed. Isohookana-Asunmaan ehdotus "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 66 jaa- ja 23 ei-ääntä; poissa 110. (Koneään. 10)

Eduskunta on hyväksynyt ed. Sasin ehdotuksen.

Asia pannaan pöydälle seuraavaan täysistuntoon.

22) Hallituksen esitys n:o 230 laeiksi sato- vahinkojen korvaamisesta annetun lain ja poikkeuksellisten tulvien aiheuttamien vahin- kojen korvaamisesta annetun lain muuttami- sesta

lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

23) Hallituksen esitys n:o 231 laiksi eläin- suojelelain muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetäisiin talousvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Nyman: Rouva puhemies, fru talman! I anslutning till det lagförslag som nu

från regeringens sida har framlagts angående ändring av djurskyddslagen vill jag gärna fästa riksdagens uppmärksamhet vid konsekvenserna av en för häftig omkastning i attityderna till kupering av svansen på vissa hundraser. Jag är beredd att stöda en modifierad form av justering av stadgandena i paragraf 8 så att den tillåtna tiden för kuperingen förkortas så att kuperingen får utföras endast av veterinär under anestesi.

Rouva puhemies! Hallituksen esitykseen laiksi eläinsuojelulain muuttamisesta sisältyy 8 §:ään muutosluonnos, jossa uutena elementtinä on koiran hännän typistykseen liittyvä kieltö. Sen johdosta joitakin näkemyksiä.

Haluan varmuuden vuoksi alkajaisiksi vakuuttaa, että olen eläinten ystävä enkä missään tilanteessa olisi valmis sallimaan eläinten kidutusta, ei muodossa eikä toisessa. (Ed. Rinne: Hännällisten vai hännättömien?)

Olen tietoinen siitä, että esimerkiksi eläinlääkäripiireissä ollaan mitä suurimmassa määrin erimielisiä typistysasiassa. Samalla kun toiset puhtaasti humanitaarisista syistä pitävät koiran hännän typistämistä varsin vastenmielisenä tekona, löytyy myös toisia, joiden mukaan taitavasti tehty typistys ei aiheuta kipua eikä tuskaa. (Ed. Rinne: Kyllä aiheuttaa!)

On aivan oikein todettu, että typistäminen toimenpiteenä liittyy ulkonäköön. Se on kosmeettinen toimenpide, jotta määrättyyn rotuun luettavat koirat säilyttäisivät ulkonäkönsä kansainvälisesti kilpailukykyisenä. Suurimmassa osassa maailmaa ja keskeisissä kennelmaissa, niihin mukaan luettuna myös Suomi, ovat ulkonäkösäännöt edelleen voimassa ja kansainvälinen yhteistyö perustuu näihin, uskaltaisikohan sanoa, koiramaailman kulttuuritraditioihin.

On totta, että maailmalla käydään jopa kiihkeätä keskustelua tästä asiasta. Naapurimaissamme Ruotsissa ja Norjassa on jopa typistämiskielto. Toinen asia on, että erittäin tietojen mukaan Ruotsissa pohditaan mahdollisuutta palauttaa typistäminen huonojen, lähinnä terveydellisten kokemusten johdosta.

On viitattu myös Englantiin ja Tanskaan, joista ensin mainittu ei lainkaan kuulu kyseiseen kansainväliseen liittoon Fci:hin joka on koiranomistajia varten, ja jälkimmäinen taas, Tanska siis, tuskin lähtee typistyskiel-

toon, koska Saksa aivan hiljattain on päättänyt olla hyväksymättä kieltoa ja näiden maiden kesken on erittäin vilkasta näyttely- ja jalostuskosketusta.

Euroopan neuvoston eurooppalainen yleis-sopimus on tosin olemassa, ja sen mukaan on yksinomaan eläimen ulkonäön muuttamista koskeva leikkaus kielletty. Sopimus on kuitenkin suositus, josta varauman kautta voidaan poiketa.

Suurin osa maailman maista, ensi kädessä monet eurooppalaiset maat ja Yhdysvallat, pitää edelleen kiinni traditionaalisista rotumääritelmistä typistettyine häntineen. Koska Suomi on eräs maailman kärkeä koiranjalostuksen alueella ja koska Suomessa tämän tyyppisiä kysymyksiä valvotaan hyvin tarkasti, ei ole syytä tehdä jyrkkiä muutoksia lainsäädäntöön.

Esitetyn typistyskiellon jälkeen suomalaiset koirat eivät voi kilpailla tasapäisesti Manner-Euroopassa ja USA:ssa, koska typistämätön häntä on rotumääritelmän vastainen. Yhtenevässä Euroopassa ei pitäisi asettaa suomalaisten omistamia koiria eriarvoiseen asemaan. Pelkistetysti voisi sanoa, että kyseessä ovat sekä taloudelliset että ammatilliset ja kilpailulliset näkemykset.

Koska tilanne kansainvälisellä kennelsektorilla on niin sekava, epäyhtenäinen ja epäjohdonmukainen kuin se on, olisi ehkä syytä olla tekemättä mitään ratkaisevaa päätöstä koiran hännän typistämiseen nähden. Koska kuitenkin tämän päivän sääntö tältä osin on selvästi epätydyttävä, voitaisiin tässä vaiheessa muotoilla uudelleen 8 §:n 4 momenttia, joka nykyisessä muodossaan sallii typistuksen 9 vuorokautta nuoremmalle pennulle ja vielä hyväksyy senkin, että leikkauksen suorittaa muu kuin eläinlääkäri. Näin ei tietenkään saa olla. Esittäisin talousvaliokunnan käsittelevän ajatellen, että typistämisen hyväksytään, kunnes ilmenee, onko yleinen kansainvälinen kehitys todella menossa typistyskiellon suuntaan. Kuitenkin meillä korjattaisiin lakia niin, että typistys on suoritettava viimeistään 3 vuorokauden sisällä pennun syntymisen jälkeen ja typistuksen saa suorittaa vain eläinlääkäri ja puudutusmenetelmää hyväksi käyttäen. Näin pystyttäisiin palvelemaan sekä koiranjalostusta että kansainvälistä yhteistoimintaa samalla, kun varmistetaan eläinlääketieteelliset perusedellytykset.

Fru talman! Det jag vill föra fram är att den synnerligen oklara situationen i det internationella kennelfältet för ögonblicket inte skulle förutsätta att några omstörtande ändringar sker i vår lagstiftning just nu. Däremot kan reglerna för kuperingar av svansar preciseras. Jag ber att man i utskottsbehandlingen ville korrigera de i sig otillfredsställande stadgandena om att kupering i dag får ske för hundvalpar som är högst nio dygn gamla och att kuperingen får utföras också av andra än veterinärer. Så skall det naturligtvis inte vara. Senast inom tre dagar bör en kupering ske och den bör under alla omständigheter utföras av en veterinär och med utnyttjande av anestesi, dvs. bedövning.

Ed. Rinne (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Tätä puheenvuoroa kuunnellessa tuli mieleen, että edustajatoveri on lukenut Pekka Töpöhännän seikkailuja vähän liikaa. Pekka Töpöhännällähan meni sadussa aika hyvin. Mutta että kilpailukyky olisi tärkeä seikka, millä häntä ryhdyttäisiin katkomaan, ja että Euroopan yhentyminen vaatii hänen katkaisemista myöskin, ovat kyllä sellaisia perusteluja, että minä en voi kyllä missään tapauksessa niitä hyväksyä. Ihmiset kiduttakoot itseään erilaisilla viiltelyillä ja leikkauksilla ja korseteilla ja kaikilla muilla ja katkaiskoot vaikka häntänsäkin, mutta eläimiä ei.

Ed. Paloheimo: Arvoisa puhemies! Minä haluaisin kiinnittää tässä laissa eräaseen yleiseen seikkaan huomiota, kun tämä on nyt menossa valiokuntakäsittelyyn. Se on se, että tämä laki itse asiassa pyrkii suojelemaan eläinyksilöä ihmiseltä, ja siinä on nyt sitten menty niin pitkälle, että puhutaan koiran hännän typistamisestä esimerkiksi erityisenä tapauksena.

Minä en halua vähätellä tätä asiaa. Eläinyksilöä pitää myös suojella, mutta kuitenkin tärkeämpi tässä kokonaisuudessa ovat kokonaiset lajit ja lajien muodostamat biotoopit. Siitä ei puhuta mitään. Toivoisin, että kun tämä laki menee valiokuntakäsittelyyn, niin pyrittäisiin paitsi suojelemaan eläinyksilöä yksittäisiltä vaurioilta, myös kokonaisia lajeja ja monien lajien muodostamia kokonaisuuksia.

Ed. Nyman (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Minä kunnioitan näitä näkemyksiä, joita ed. Paloheimo tuo esiin. En lähde polemisoimaan nyt. Tämä on kyllä kestävä keskustelun aihe.

Mutta saan ehkä huulenomaisesti ilmoittaa ed. Rinteelle, että Pekka Töpöhäntä on kissa ja minä puhuinkin koirista.

Ed. Kalima: Arvoisa puhemies! Se perustelu, joka koirien häntien typistamiselle yleensä esitetään, on se, että kysymyksessä ovat linnustukseen käytetyt ns. seisovat koirat, joiden häntä liikkuu kiivaasti, kun ne osoittavat saaliin paikkaa. On sanottu, että kun typistetään, niin häntä ei vahingoitu, siis ikään kuin se suojaisi koiran terveyttä. Minusta tämä peruste on yleensä kestämaton ja tulisikin välttää tarpeetonta kärsimyksen aiheuttamista. Minusta se on suurempi arvo kuin kilpailu- tai muu vastaava toiminta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään talousvaliokuntaan.

24) Ed. Stenius-Kaukosen ym. lakialoite n:o 94 laiksi vuosilomalain muuttamisesta

lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti sosiaalivaliokuntaan.

25) Ed. Nybyn ym. lakialoite n:o 95 laiksi Vaasan yliopisto — Vasa universitet -nimisestä yliopistosta

Valiokuntaan lähettäminen

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sivistysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Björkstrand: Fru talman, arvoisa puhemies! Ed. Nybyn ym. lakialoite n:o 95 kuuluu samaan yhteyteen kuin hallituksen esitykset n:ot 85/90 ja 87/90.

Mitä ensinnäkin hallituksen esitykseen Vaasan korkeakoulun muuttamiseksi Vaasan

yliopistoksi tulee, niin esitys on mielestäni hyväksyttävissä niillä muutoksilla, että tiedekuntien nimet olisivat teknillis-taloudellinen, kauppatieteellinen, humanistinen ja yhteiskuntatieteellinen ja että 7 §:n 1 momentti ja 2 momentti kuuluisivat seuraavasti: "Yliopiston virkakieli on suomi. Opetuskielenä voidaan suomen kielen lisäksi käyttää ruotsin kieltä tai vierasta kieltä siten, kuin asetuksessa säädetään."

Näillä muutoksilla viitoitettaisiin tietä tulevalle kehitykselle, mutta ed. Nybyn ja myös ed. Jäätteenmäen lakialoitteet kaksikielisestä yliopistosta ansaitsevat huomiota pidemmän aikavälin tavoitteena. Vaasan yliopisto jää nimittäin nimen muutoksesta huolimatta hyvin pieneksi ja kapea-alaiseksi. Siksi olisi vakavasti harkittava, millä tavalla voitaisiin yhdistää yhden kaksikielisen yliopiston sisällä suurempien resurssien mukanaan tuomat synergiset ilmiöt ja toisaalta ruotsinkielisen vähemmistön toivomus järjestää koulutus niin, että se mahdollisimman hyvin palvelee omia tarpeita.

Entinen opetusministeri Christoffer Taxell asetti työryhmän pohtimaan näitä kysymyksiä. Tämä työryhmä jätti mietintönsä pari päivää sitten. Valitettavasti työryhmä ei perehtynyt perusteellisemmin kaksikielisen yliopiston mahdollisuuksiin. Sen ehdottamat ratkaisut tuovat mukanaan hyvin monimutkaisen hallintomallin ruotsinkielisellä puolella. Työryhmä ei myöskään tutkinut mahdollisuuksia yhdistää ruotsinkieliset yksiköt Vaasassa yhdeksi ruotsinkieliseksi korkeakouluyksiköksi, Österbottens högskola. Työ jäi täten pahasti kesken, ja siihen on palattava mahdollisimman pian. Ehkä sivistysvaliokunta voisi omassa mietinnössään ponnien muodossa kiirehtiä uuden työryhmän asettamista, jonka tehtävänä olisi laatia ehdotus kaksikielisestä yliopistosta.

Fru talman! Den av undervisningsministeriet tillsatta arbetsgruppen som skulle granska samarbetsmöjligheterna mellan de olika högskoleenheterna i Vasa avgav sitt betänkande för ett par dagar sedan. Tyvärr kom arbetsgruppen inte alls att undersöka möjligheterna att sammanföra de svenska enheterna i Vasa till en högskoleenhet; Österbottens högskola, än mindre utreda möjligheten att grunda ett tvåspråkigt universitet av det slag

som föreslås i Nybys och tidigare Jäätteenmäkis lagmotioner.

Den administrativa modell som arbetsgruppen skisserat blir mycket komplicerad. Förutom delegationen för de svenska och tvåspråkiga högskolorna föreslår man en permanent delegation för samarbetet i Vasa och dessutom samarbete mellan högskolorna när det gäller grundutbildningen i vissa närmare specificerade ämnen. Till detta kommer samarbetet inom Österbottens högskola som en enhet inom Åbo Akademi samt samarbetet mellan moderhögskolorna i Åbo respektive Helsingfors. I framtiden kan högskoleföreträdarna i Vasa knappast göra annat än sitta på samarbetsmöten.

Den enda framkomliga vägen just nu är den att regeringens propositioner nr 85/90 och 87/90 godkänns, dock så att man ändrar namnen på fakulteterna i Vasa högskola och språkparagrafen så att den också direkt utsagt medger undervisning på svenska. Samtidigt kunde utskottet överväga att föreslå en kläm enligt vilken målet på något längre sikt är att grunda ett tvåspråkigt universitet i Vasa och att utredningarna med sikte på det alternativet omedelbart bör komma i gång. I det sammanhanget kunde man också pröva de modeller som Nyby och Jäätteenmäki föreslår i sina lagmotioner.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

26) Ed. Puskan ym. lakialoite n:o 96 laeiksi peruskoululain ja lukiolain muuttamisesta

lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti sivistysvaliokuntaan.

27) Ed. Sasin ym. lakialoite n:o 97 laeiksi Suomen Hallitusmuodon muuttamisesta sekä valtiopäiväjärjestyksen 52 ja 63 §:n muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Dromberg: Rouva puhemies! Ehdotan, että asia jätetään pöydälle eduskunnan seuraavaan istuntoon.

Ensimmäinen varapuhemies: Koska asiaa ei ole yksimielisesti päätetty lähettää valiokuntaan, on asia jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia käyttämään puheenpuheen pöydällepanon ajasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Dromberg ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. Drombergin ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

liikennevaliokuntaan

28) Ed. Särkijärven lakialoite n:o 98 laiksi luvanvaraisesta henkilöliikenteestä tiellä

sosiaalivaliokuntaan

29) Ed. Kohijoen ym. lakialoite n:o 99 laiksi sotiemme veteraanien vähimmäiseläkkeestä

30) Ed. Kärhän lakialoite n:o 100 laiksi maa-aineslain 3 §:n muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään laki- ja talousvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Kärhä: Arvoisa puhemies! Voimassa oleva maa-aineslaki perustuu siihen, että

maa-ainesten hyödyntäminen on luvallista, ja laissa on mainittu ne rajoitukset, jolloin voidaan kieltää maa-ainesten ottaminen maaperästä. Näitä syitä, joilla maa-aineksen ottaminen voidaan kieltää, ovat kauniin maisemakuvan turmeltuminen, luonnon merkittävien kauneusarvojen tai erikoisien luonnonesiintymien tuhoutuminen.

Maa-aineslaki on melko uusi laki, se on vuonna 1981 säädetty. Siitä huolimatta on nyttemmin käytännössä ilmennyt, että laki on jo vanhentunut. Nuo mainitut rajoitukset, joilla maa-ainesta voidaan kieltää ottamasta, eivät enää tänään ole riittäviä. Yhteiskunta muuttuu aivan yllättäen, ja tulee myös muita, ennalta odottamattomia muutoksia.

Tänä päivänä on Uudellamaalla ainakin käynyt siten, että soravarat ovat loppuneet ja on siirrytty toisenlaiseen materiaaliin, on ryhdytty murskaamaan kallioita maanteiden pohjaksi. Tämä tilanne on yllättävä. Ihmiset ovat havainneet, että heidän ympäriltään kalliot saattavat kaikki kadota. Tiedän erään seudun Uudellamaalla, jossa on yhdeksän kalliota, jotka sijaitsevat lähekkäin, ja näiden yhdeksän kallion osalta on jo tehty tiedusteluja ja hakemuksia on sisällä. Tämä merkitsee sitä, että ihmiset, jotka asuvat seudulla, tulevat näkemään maisemansa muuttuvan hyvinkin voimakkaasti.

Eräs kunta on joutunut sen tosiasian eteen, että maa-aineslaki ei suojele asumismaisemaa, se ei suojele kulttuurimaisemaa. Erään kunnan alueella on ollut pelkona, että kansalliskirjailijan kulttuurimaisema tuhoutuu, sellainen maisema, josta on ammennettu aineksia Suomen kirjallisuuteen, teoksiin, jotka tulevat elämään vielä meidänkin jälkeemme. Maa-aineslaki ei suo tällaiselle maisemalle suojaa.

Kunnalla on toki käytettävissä keinoja, mutta ne keinot ovat hitaampia. On jouduttu siihen, että koko kunta pitää tällaisessa tapauksessa laittaa rakennuskieltoon, ja siitä on melkoista haittaa kunnan monelle asukkaalle. On selvästi käynyt ilmi, että lakiin on jäänyt aukko. Sen takia ehdotan, että maa-aineslakiin lisätään arvokas kulttuurimaisema sellaiseksi tekijäksi, jota kunta voi suojella maa-aineslain mukaisesti.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään laki- ja talousvaliokuntaan.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

sivistysvaliokuntaan

31) Ed. Aittoniemen ym. lakialoite n:o 101 laiksi peruskoululain muuttamisesta ja laiksi lukiolain muuttamisesta

pankkivaliokuntaan

32) Ed. Laaksosen ym. lakialoite n:o 102 laiksi eräiden rahalaitosluottojen koron korottamisen rajoittamisesta

Pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi tiistain täysistuntoon

33) Lakivaliokunnan mietintö n:o 7 (HE n:o 62)

34) Lakivaliokunnan mietintö n:o 8 (HE n:o 141)

35) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 39 (HE n:o 106)

36) Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 22 (HE n:o 42)

37) Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 23 (HE n:o 101)

38) Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 26 (HE n:o 171)

39) Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 28 (HE n:o 168)

40) Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 29 (HE n:o 207)

41) Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 30 (HE n:o 167)

42) Liikennevaliokunnan mietintö n:o 5 (HE n:o 152)

43) Puolustusasiainvaliokunnan mietintö n:o 4 (HE n:o 134)

44) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 42 (HE n:o 163)

45) Talousvaliokunnan mietintö n:o 7 (HE n:o 165)

46) Talousvaliokunnan mietintö n:o 8 (HE n:o 166)

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi tiistaina kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 15.29.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Erkki Ketola